

Skólanámskrá
Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar
Skýjaborg
2021

Efnisyfirlit

1. KAFLI – ALMENN ATRIÐI.....	5
1.1. SAGA LEIK- OG GRUNNSKÓLA HVALFJARÐARSVEITAR	5
1.2. SKÝJABORG	7
1.3. HEIÐARSKÓLI	7
1.4. HLUTVERK SKÓLA	7
1.5. SKÓLARÁÐ	7
1.6. HAGNÝTAR UPPLÝSINGAR.....	9
1.7. SKIPURIT	9
2. KAFLI – STEFNA LEIK- OG GRUNNSKÓLA HVALFJARÐARSVEITAR.....	10
2.1. HLUTVERK OG FRAMTÍÐARSÝN	10
2.1.1. <i>Hlutverk</i>	10
2.1.2. <i>Framtíðarsýn</i>	11
2.2. GILDI SKÓLANS.....	11
2.2.1. <i>Virðing</i>	11
2.2.2. <i>Vellíðan</i>	11
2.2.3. <i>Samvinna</i>	12
2.2.4. <i>Metnaður</i>	12
2.3. UPPELDI, NÁM OG KENNSLA	12
2.4. BÖRN	13
2.5. FORELDRAR	14
2.6. STARFSFÓLK	14
2.7. STARFSUMHVERFI.....	15
2.8. SAMFÉLAGIÐ	15
2.9. FÉLAGSMÁL/FORVARNARMÁL.....	16
2.10. FJÖLMENNINGARSTEFNA	17
2.11. REGLUR UM SAMSKIPTI LEIK- OG GRUNNSKÓLA HVALFJARÐARSVEITAR VIÐ TRÚAR- OG LÍFSSKOÐUNARFÉLÖG 19	
2.12. FORVARNAR- OG LÍFSLEIKNIÁÆTLUN	20
2.13. MÓTTÖKU- OG TILFÆRSLUÁÆTLUN.....	25
2.13.1. <i>Skýjaborg</i>	25
2.13.2. <i>Heiðarskóli</i>	27
2.13.3. <i>Móttökuáætlun fyrir nemendur með sérþarfir í Heiðarskóla</i>	28
2.13.4. <i>Móttökuáætlun fyrir nemendur með annað tungumál en íslensku í Heiðarskóla</i>	30
3. KAFLI – NÁM OG SAMSTARF	32
3.1. GRUNNÞÆTTIR MENNTUNAR	32
3.1.1. <i>Læsi</i>	32
3.1.2. <i>Menntun til sjálfbærni</i>	33
3.1.3. <i>Lýðræði og mannréttindi</i>	34
3.1.4. <i>Heilbrigði og velferð</i>	35
3.1.5. <i>Jafnrétti</i>	36
3.1.6. <i>Sköpun</i>	37
3.2. SAMSTARF LEIK- OG GRUNNSKÓLA.....	37
4. KAFLI – STÖÐPJÓNUSTA	41
4.1. SKÓLASÁLFRÆÐINGUR	42
4.2. TALMEINAFRÆÐINGUR	42
4.3. HJÚKRUNARFRÆÐINGUR.....	42
4.4. SÉRKENNARI / ÞROSKAÞJÁLFI / IÐJUPJÁLFI	42
4.5. NÁMS- OG STARFSRÁÐGJAFI	43
4.6. NEMENDAVERNDARRÁÐ	43

4.7.	EINSTAKLINGSNÁMSKRÁ OG NÁMSMAT	43
4.8.	KENNSLU- OG ÞJÁLFUNARAÐFERÐIR	44
4.9.	TENGSLASTOFNANIR	44
4.10.	SKIMANIR OG MAT Á ÞROSKA OG NÁMI	44
5.	KAFLI – MATSÁÆTLUN UM SKÓLANÁMSKRÁ.....	46
6.	KAFLI – UPPELDI OG NÁM Í SKÝJABORG	47
6.1.	STARFSGRUNDVÖLLUR.....	47
6.2.	KENNINGAGRUNNUR	48
6.3.	STARFSADFERÐIR.....	48
6.4.	UPPELDISSÝN SKÝJABORGAR.....	49
6.5.	LEIÐIR Í LEIKSKÓLASTARFI	50
6.5.1.	Leikurinn.....	50
6.5.2.	Athafnir daglegs lífs	51
6.5.3.	Skipulagðar stundir	52
7.	KAFLI – NÁMSSVIÐ LEIKSKÓLANS	54
7.1.	SJÁLFBÆRNI OG VÍSINDI	54
7.2.	HEILBRIGÐI OG VELLÍÐAN	56
7.3.	LÆSI OG SAMSKIPTI.....	57
7.4.	SKÖPUN OG MENNING	58
8.	KAFLI – MAT Á LEIKSKÓLASTARFI	60
8.1.	INNRA MAT	60
8.2.	MAT Á NÁMI OG VELFERÐ BARNNA	61
8.3.	YTRA MAT	62

Leik- og grunnskóli Hvalfjarðarsveitar varð til við sameiningu leikskólans Skýjaborgar og grunnskólans Heiðarskóla árið 2011. Eftir sameiningu skólanna hófst vinna við stefnumörkun og skólanámskrárgerð. Skólanámskrá Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar kom upphaflega út árið 2015, hún er uppfærð reglulega. Árlega er tekin til skoðunar með starfsmannahópnum í rýniskoðun kafli í námskránni og breytingar gerðar í samræmi við niðurstöður þeirrar rýningar. Samkvæmt lögum um leikskóla (nr. 90/2008) og grunnskóla (nr. 91/2008) ber hverjum skóla að gefa út skólanámskrá sem er nánari útfærsla á aðalnámskrá og ber skólastjóri ábyrgð á gerð hennar. Í skólanámskrá skal gera grein fyrir markmiðum skólans, uppeldis- og menntunarhlutverki, inntaki náms og námsmati, starfsháttum og mati á árangri og gæðum skólastarfs. Skólanámskrá skal taka mið af sérstöðu skóla og skólastefnu viðkomandi sveitarfélags.

Allir starfsmenn skólans, foreldrar og nemendur grunnskólans komu að gerð skólanámskrárinnar með einum eða öðrum hætti. Námskráin er tvískipt þar sem ólíkar aðstæður og þarfir greina að uppeldis- og menntunarhlutverk hvors skólastigs, en markmið og stefnur sameiginlegar þar sem við á.

1. Kafli – Almenn atriði

Leik- og grunnskóli Hvalfjarðarsveitar er starfræktur á tveimur starfsstöðvum í sveitarfélaginu. Grunnskólinn Heiðarskóli, er staðsettur við ána Leirá við Skarðsheiði í nýju skólahúsnæði og í skólaumhverfi sem býður upp á áhugaverðar vettvangsferðir og hvetur til útináms og útiveru. Leikskólinn Skýjaborg stendur í Melahverfi, en stutt er að sækja í ósnortna náttúru allt í kring, móa, kletta og trjágróður.

Báðir skólarnir eru Grænfánaskólar og leggja áherslu á útinám og útiveru í starfi sínu. Markvisst er unnið með þekkingu barnanna á umhverfi og náttúru sveitarfélagsins.

Í sveitarfélaginu er gott aðgengi að mörgum náttúruperlum s.s. fjöru, skógrækt og fjalllendi og er að finna á svæðinu merkilega sögu og menningu sem rekja má allt til landnáms. Einnig er fjölbreytt atvinnustarfssemi tengd landbúnaði, ferðaþjónustu og iðnaði í sveitarfélaginu. Skólinn nýtir sér þessa þætti í skólastarfinu og vinnur í samstarfi við ýmis fyrirtæki, félagasamtök og íbúa á svæðinu að því markmiði að efla umhverfislæsi barna og staðarstolt og auka þekkingu þeirra á sögulegu, félagslegu og menningarlegu umhverfi skólans og sveitarfélagsins.

1.1. Saga Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar

Sögu grunnskóla í sveitarfélaginu má rekja allt til ársins 1907 þegar með fræðslulögum var komið á farkennslu í sveitunum sunnan Skarðsheiðar. Farkennsla var við lýði allt til haustsins 1965 þegar Leirárskóli var stofnaður. Fljótlega var nafni skólans breytt í Heiðarskóla. Fyrstu árin var skólinn heimavistarskóli en fljótlega var tekinn upp heimanakstur og er það fyrirkomulag enn við lýði. Við skólann var síðan byggt íþróttahús, Heiðarborg, sem áður gegndi einnig hlutverki félagsheimilis og samkomuhúss. Árið 1970 var gerð útisundlaug framan við Heiðarborg en síðar var byggt við íþróttahúsið og innisundlaug komið fyrir þar. Árið 2010 var hafist handa við byggingu nýs skóla við hlið gamla skólahúsnæðisins og var skólinn tekinn í notkun haustið 2011.

Heiðarskóli er fámennur skóli. Nemendafjöldi hefur verið á bilinu 90 til 130 frá því hann var stofnaður. Frjálsar íþróttir og hreyfing voru í hávegum höfð í árdaga skólans og var hann þekktur á landsvísu fyrir mikla og öfluga borðtennismenningu. Útivist, samkennsla árganga, félagsstörf og nemendaferðir hafa verið einkennandi í skólastarfinu í gegnum tíðina. Sjö skólastjórar hafa starfað við Heiðarskóla: Sigurður Guðmundsson 1965 - 1984, Birgir Karlsson 1984 - 1998, Haraldur Haraldsson 1998 - 2004 og Helga Stefanía Magnúsdóttir 2004 – 2011, Ingibjörg Hannesdóttir 2011-2012, Jón Rúnar Hilmarsson 2012 – 2016 og Sigríður Lára Guðmundsdóttir frá 2017.

Sögu leikskóla í Hvalfjarðarsveit má rekja aftur til ársins 1991 þegar fjórar konur í sveitarfélaginu stofnuðu starfsseminu „Ópið hús í Fannahlíð” og var hún styrkt af þeim hreppum sem síðar sameinuðust í Hvalfjarðarsveit. Var þetta fyrsti vísir að leikskólanum Fannahlíð sem formlega var stofnaður þann 8. desember 1996. Leikskólinn var í fyrstu rekinn í félagsheimilinu Fannahlíð sem stendur í skógræktarsvæði norðan við Akrafjall. Fljótlega var samþykkt að hefja byggingu nýs leikskólahúsnæðis að Innrimel 1 í Melahverfi. Leikskólinn var opnaður þar í janúar 1999 og hlaut nafnið Skýjaborg. Til að byrja með var ein deild í leikskólanum en árið 2007 var skólinn stækkaður og annarri deild bætt við. Leikskólinn rúmar um 40 börn.

Árið 2011 var ákveðið að leik- og grunnskólinn skyldu sameinaðir undir eina stjórn. Sameinaður skóli fékk heitið Leik- og grunnskóli Hvalfjarðarsveitar og var Ingibjörg Hannesdóttir fyrsti skólastjóri hans frá 2011 – 2012. Jón Rúnar Hilmarsson var skólastjóri 2012 – 2016. Árið 2017 voru gerðar breytingar á skipuriti og tveir skólastjórar ráðnir við skólann, Eyrún Jóna Reynisdóttir leikskólastjóri í Skýjaborg og Sigríður Lára Guðmundsdóttir skólastjóri við Heiðarskóla.

Í tilefni af 40 ára afmæli Heiðarskóla árið 2005 færði Haraldur Haraldsson, fyrrverandi skólastjóri, skólanum skólasöng að gjöf. Textinn er eftir Harald en lagið er eftir Jón Kristófer Arnarson. Söngurinn er sjö erindi en fyrstu tvö erindin, sem hér fara á eftir, eru gjarnan sungin á skólasetningu Heiðarskóla og við skólaslit:

Heiðarskóli hann er,
hann er skólinn minn.
Heiðarskóli í Borgarfirði,
hann er skólinn minn.
Kallar bjalla á krakkaskarann
komið þið nú inn.
Heiðarskóli hann er,
hann er skólinn minn.

Að lesa, skrifa, líka reikna
list er talin góð
ljúfan syngja tón og teikna
tileinka sér ljóð.
Seint verður of mikils metinn
menntaarðurinn
í Borgarfirði er besti
besti skólinn minn.

1.2. **Skýjaborg**

Skýjaborg er tveggja deilda leikskóli með rými fyrir um 40 börn. Deildirnar eru aldursskiptar til að auðvelda skipulag, skiptingu á leikefni og verkefnavinnu. Á Regnboganum eru börn á aldrinum 3 - 6 ára og á Dropanum eru börn á aldrinum 1 - 3 ára. Skýjaborg er opin frá kl. 7:30 – 16:30 alla virka daga. Leikskólinn er lokaður í að allt að fjórar vikur að sumri vegna sumarleyfa, ásamt nokkrum öðrum dögum þ.e. á stórhátíðardögum og skipulags- og fundardögum. Þessir dagar eru tilgreindir á skóladagatali sem er lagt fram og samþykkt á hverju ári. Leikskólinn er gjaldfrjáls fimm klst. á dag milli kl. 9 og 14. Barn getur komið í leikskólann frá kl. 7:30 - 9:00 og dvalið í fimm - níu klst. hvern dag.

1.3. **Heiðarskóli**

Í Heiðarskóla hefur fjöldi nemenda verið í kringum 90 undanfarin ár. Frá árinu 2015 hefur verið teymiskennsla í þremur námshópum, 1. – 4. bekkur, 5. – 7. bekkur og 8. – 10. bekkur. Skóladagurinn hefst klukkan 8:10 og honum lýkur klukkan 13:30 nema að annað sé auglýst sérstaklega. Heimanakstur er í boði fyrir alla nemendur til og frá skóla. Skóladagar eru 180 á skólaárinu og hefst skólahald í lok ágúst og lýkur í byrjun júní.

1.4. **Hlutverk skóla**

Leik- og grunnskóli Hvalfjarðarsveitar starfar samkvæmt lögum um leik- og grunnskóla nr. 90/91/2008 og aðalnámskrár leik- og grunnskóla 2011 sem eru mótandi fyrir uppeldis- og menntunarhlutverk skóla. Leikskólinn er fyrsta skólastigið og þjónar börnum á leikskólaaldri að ósk foreldra/forráðamanna þeirra. Í leikskólum skal velferð og hagur barna hafður að leiðarljósi í öllu starfi. Veita skal börnum umönnun og menntun, búa þeim hollt og hvetjandi uppeldisumhverfi og örugg náms- og leikskilyrði. Stuðla skal að því að nám fari fram í leik og skapandi starfi þar sem börn njóti fjölbreyttra uppeldiskosta (Lög um leikskóla nr. 90/2008).

Skólaskylda á grunnskólastigi er að jafnaði í tíu ár en getur verið skemmri. Að jafnaði er öllum börnum á aldrinum 6 – 16 ára skylt að sækja grunnskóla. Hlutverk grunnskóla, í samvinnu við heimilin, er að stuðla að alhliða þroska allra barna og þátttöku þeirra í lýðræðisþjóðfélagi sem er í sífelldri þróun (Lög um grunnskóla nr. 91/2008).

1.5. **Skólaráð**

Samkvæmt reglugerð um skólaráð við grunnskóla nr. 1157/2008 skal skólaráð starfa við grunnskóla sem samráðsvettvangur skólastjóra og skólasamfélags um skólahald. Skólastjóri hefur forgöngu um stofnun skólaráðs, situr í því og stýrir starfi þess. Samkvæmt lögum um leikskóla 90/2008 skal foreldraráð starfa við leikskóla og hefur það umsagnarrétt um skólanámskrá, aðrar áætlanir sem varða starfsemi skólans og allar meiriháttar breytingar á

leikskólastarfi. Samkvæmt lögum má sameina skólaráð grunnskóla og foreldraráð leikskóla og var það gert í Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar árið 2012. Skólastjórar sitja í skólaráði og boða til funda þrisvar sinnum á ári. Auk skólastjóra sitja í skólaráði þrír fulltrúar foreldra, tveir fulltrúar kennara, einn fulltrúi almennra starfsmanna, tveir fulltrúar barna og einn fulltrúi grenndarsamfélags eða viðbótarfulltrúi úr hópi foreldra valinn af öðrum fulltrúum skólaráðs. Skólastjórar hvetja foreldra til að bjóða sig fram til setu í skólaráði haust hvert. Ef ekki tekst að fá fulltrúa foreldra með því móti sér stjórn Foreldrafélags Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar um að velja þrjá fulltrúa sína til setu í skólaráði, tvo af grunnskólasviði og einn af leikskólasviði.

Skólaráð hefur það hlutverk að taka þátt í stefnumörkun fyrir skólann og mótun sérkenna hans í samræmi við stefnu sveitarfélags um skólahald.

Starfsáætlun skólaráðs:

- 1. fundur (september – október): Nýir skólaráðsfulltrúar boðnir velkomnir og farið yfir hlutverk skólaráðs og starfsáætlun ráðsins. Upphaf skólaársins rætt. Árs- og sjálfsmatsskýrsla frá árinu áður lögð fram. Tillögur fyrir fjárhagsáætlunarvinna næsta árs lagðar fram. Önnur mál er tengjast skólastarfinu.
- 2. fundur (febrúar – mars): Ýmis mál er tengjast skólastarfinu, farið yfir drög af skóladagatali næsta skólaárs.
- 3. fundur (apríl – maí): Farið yfir starfsmannapörf skólans fyrir næsta skólaár og farið yfir breytingar ef þær liggja fyrir á þessum tímapunkti. Starfsáætlanir Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar komandi skólaárs kynntar og lagðar fram til samþykktar.

Verkefni skólaráðs eru að:

- Fjalla um skólanámskrá, rekstraráætlun, starfsáætlun og aðrar áætlanir er varða skólastarfið.
- Fjalla um fyrirhugaðar meiriháttar breytingar á skólahaldi og starfsemi skóla og gefa umsögn áður en endanlegar ákvarðanir um þær eru teknar.
- Taka þátt í að móta stefnu og sérkenni skóla og tengsl hans við grenndarsamfélagið.
- Fylgjast með öryggi, húsnæði, aðstöðu, aðbúnaði og almennri velferð barna.
- Fjalla um skólareglur og umgengnishætti í skólanum.
- Fjalla um erindi frá skólanefnd sveitarfélagsins, foreldrafélagi, kennarafundum, almennum starfsmannafundum, nemendafélagi, einstaklingum, menntamálaráðuneyti og öðrum aðilum og veita umsögn sé þess óskað.
- Taka þátt í öðrum verkefnum á vegum skólanefndar að fengnu samþykki sveitarstjórnar.

Skólaráð fjallar ekki um málefni einstakra barna, foreldra eða starfsfólks skóla.

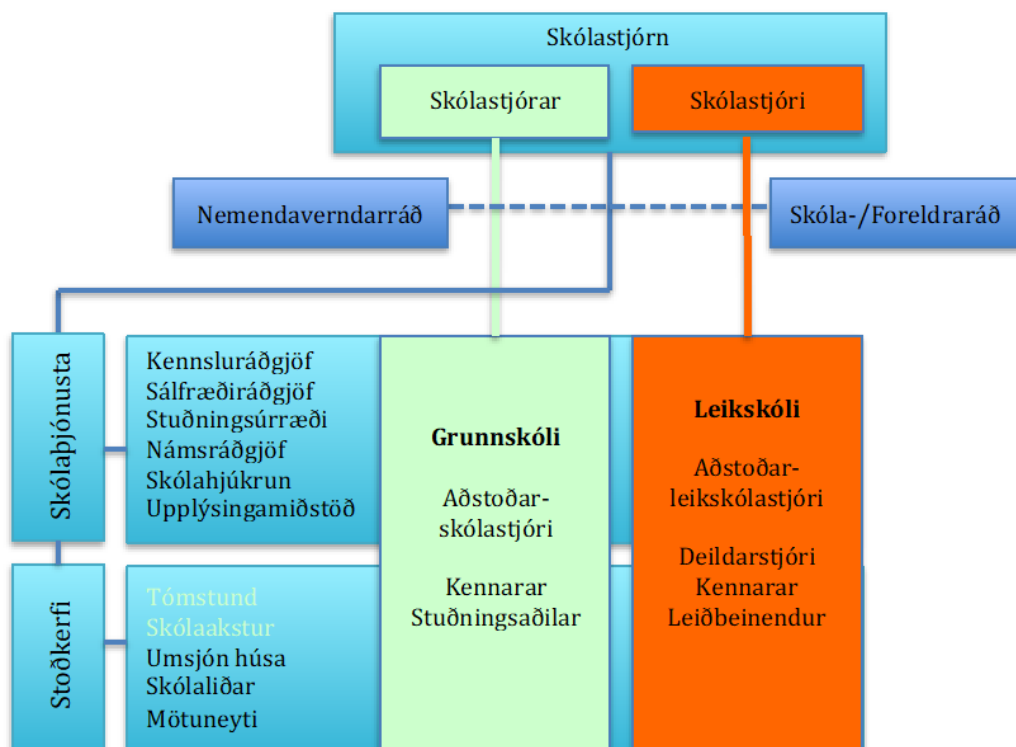
1.6. **Hagnýtar upplýsingar**

Aðalnúmer Heiðarskóla	433-8525	Aðalnúmer Skýjaborgar	433-8530
Kaffistofa Heiðarskóla	433-8522	Dropinn, yngri deild Skýjaborg	433-8531
Mötuneyti Heiðarskóla	433-8524	Regnboginn, eldri deild Skýjaborg	433-8532
Sérkennsla Heiðarskóla	433-8527		
Heiðarborg	433-8541		
Skólastjóri farsími	896-8158		

Á heimasíðu Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar, www.skoli.hvalfjardarsveit.is, er að finna fréttir, myndir og gagnlegar upplýsingar um starf skólans.

1.7. **Skipurit**

Hér má sjá skipurit Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar. Það hefur verið í gildi frá hausti 2017:

2. Kafli – Stefna Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar

Skólastefna Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar byggir á skólastefnu sveitarfélagsins, lögum um leik- og grunnskóla og aðalnámskrám. Stefna skólans er samin af starfsmönnum hans og samþykkt af fræðslu- og skólanefnd. Einkunnarorð skólans eru: *velliðan, virðing, metnaður og samvinna*.

2.1. Hlutverk og framtíðarsýn

Framtíðarmarkmið Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar er að verða í fremstu röð með framfarir að leiðarljósi og fagmennsku í fyrirrúmi og að börn njóti skólagöngu sinnar og öðlist með menntun sinni og uppeldi, styrk og hæfni til að nýta þau tækifæri sem samfélag framtíðarinnar býður upp á. Skólastarfið skal unnið í samvinnu allra sem að skólasamfélaginu koma og í góðum tengslum við yfirvöld og grenndarsamfélag.

2.1.1. Hlutverk

Hlutverk Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar, í samvinnu við heimilin, er að búa börn undir líf og starf í lýðræðisþjóðfélagi sem er í sífelldri þróun. Starfshættir skólans skulu mótast af umburðarlyndi, almennu siðgæði og lýðræðislegu samstarfi. Í skólanum er áhersla á að börn öðlist skilning á aðstæðum fólks og umhverfi, skyldum einstaklingsins við samfélagið og á íslensku þjóðfélagi, sögu þess og sérkennum. Starfsfólk skólans skal haga störfum sínum í sem fyllstu samræmi við eðli og þarfir barna ásamt því að skapa þeim öruggt umhverfi sem stuðlar að alhliða þroska, heilbrigði og menntun hvers og eins. Í skólanum skal veita börnum tækifæri til að afla sér þekkingar og leikni og temja sér vinnubrögð sem stuðla að víðsýni og stöðugri viðleitni til menntunar og þroska. Skólastarfið skal því leggja grundvöll að sjálfstæðri hugsun barna og þjálfra hæfni þeirra til samstarfs við aðra.

2.1.2. Framtíðarsýn

Leik- og grunnskóli Hvalfjarðarsveitar fylgir eftir þeirri framtíðarsýn sem birtist í skólastefnu sveitarfélagsins og leggur sérstaka áherslu á gott samstarf við heimilin, grenndarsamfélagið og umhverfið. Starfsfólk vill skapa skólanum sérstöðu með öflugum útinámi, umhverfisfræðslu, upplýsingatækni, nýsköpunar- og frumkvöðlanámi og vera heilsueflandi skóli og nýta nýjustu upplýsingatæknina í uppeldi, námi og kennslu. Leik- og grunnskóli Hvalfjarðarsveitar vill að samfélagið og börnin geti verið stolt af skólanum og umhverfi hans.

2.2. Gildi skólans

Vellíðan, virðing, metnaður og samvinna eru einkunnarorð skólans og leggur hann þau til grundvallar í starfi sínu.

2.2.1. Virðing

Í skólanum er lögð áhersla á að börn og fullorðnir komi fram af virðingu fyrir sjálfum sér, öðrum og umhverfi sínu. Virðing fyrir sjálfum sér og umhverfi sínu er einn af grunnþáttum farsælla samskipta milli einstaklinga, hópa og í umgengni við nánasta umhverfi. Virðing felur m.a. í sér að skilja viðhorf og skoðanir annarra og vilja til að hlusta á og kalla eftir sjónarmiðum ólíkra hópa sem nýtt eru við ákvarðanatöku. Í daglegu starfi snýst virðing um að taka vel á móti öllum, að allir finni að þeir eru velkomnir og að viðvera og þátttaka þeirra skiptir máli. Virðing felur jafnframt í sér að taka ábyrgð á eigin orðum og athöfnum, beita virkri hlustun, vera umburðarlyndur gagnvart ólíkum skoðunum og sýna skilning á viðhorfum og aðstæðum annarra. Með virðingu eru byggð upp heilbrigð og farsæl samskipti. Koma skal fram af virðingu við nánasta umhverfi og náttúru með því að ganga ekki á auðlindir, valda sem minnstu raski á náttúrunni og ganga vel um það sem skólinn og aðrir eiga.

2.2.2. Vellíðan

Vellíðan er grundvöllur árangursríks náms og starfs. Skólinn leggur sig fram við að stuðla að vinnuvernd og andlegu og líkamlegu öryggi sem er einna mikilvægast í að stuðla að vellíðan. Það er m.a. gert með því að hafa aðbúnað góðan s.s. þægileg húsgögn, örugg leiktæki á skólalóð, næga hreyfingu, slökun og hollan og góðan mat. Jákvæð samskipti, gleði og hlýlegt viðmót eru höfð að leiðarljósi. Sveigjanleiki í skólastarfi virkjar styrkleika einstaklinga og gefur tækifæri til að koma til móts við þá með fjölbreyttum verkefnum og kennsluháttum, þannig finnur hver og einn eitthvað við sitt hæfi sem eykur vellíðan. Skólastarfið á að byggja upp jákvæða og heilbrigða sjálfsmynd barna og því er mikilvægt að ræða reglulega við þau um líðan þeirra í skólanum, hvað þau eru ánægð með og hvað mætti betur fara.

2.2.3. Samvinna

Samvinna í skólastarfi er mikilvæg, með henni lærist að taka tillit til þarfa og skoðana annarra, koma skoðunum á framfæri, gera málamiðlanir og læra með og af öðrum. Samvinna felst m.a. í því að skipuleggja hópa- og stöðvavinnu og atburði þar sem allir taka þátt. Þegar einstaklingar með ólíka styrkleika vinna saman myndast sterkari heild og það eykur líkur á betri árangri. Virk samvinna er við foreldra og eru þeir ávallt velkomnir hvort sem það er á skipulagða viðburði eða heimsókn á venjulegum skóladegi. Einnig er stuðlað að samvinnu við nærsamfélagið, m.a. eldri borgara og fyrirtæki, með ýmsum hætti og litið á þá samvinnu sem mikilvægan þátt í skólastarfinu. Gott gagnvirktt upplýsingaflæði tryggir betri samvinnu við foreldra og nærsamfélag s.s. regluleg foreldraviðtöl, fréttir og tilkynningar á heimasíðu, fréttabréf, samskipti í gegnum tölvupóst og óformleg/formleg samskipti við foreldra.

2.2.4. Metnaður

Mikilvægt er að starfsfólk og börn hafi metnað til þess að leggja sig fram í námi og starfi og að skólinn hafi hæft starfsfólk sem hefur velferð barna að leiðarljósi. Kennarar leggja sig fram við að hafa kennsluhætti faglega og með þeim hætti að þeir skili árangri. Starfsfólk skólans tekur þátt í endurmenntun og hefur metnað til að taka þátt í þróunarverkefnum. Skólinn býður upp á góða menntun við hæfi hvers og eins. Börn leggja sig fram við að gera sitt besta með því að taka ábyrgð, skipuleggja nám sitt og setja sér raunhæf markmið. Starfsfólk sýnir áhuga sinn í starfi og leggur sig fram við að aðstoða börn við að ná sínum markmiðum.

2.3. Uppeldi, nám og kennsla

Tryggja skal markvissa þróun uppeldis- og kennsluhátta og að fjölbreyttum aðferðum sé beitt við uppeldi og kennslu. Kennsluhættir skulu taka mið af sérstöðu skólans, tengslum hans við náttúru, umhverfi og samfélag. Í Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar er áhersla lögð á að börn starfi án aðgreiningar og að þau fái hvatningu til náms í samræmi við þroska og áhuga, vinni með hæfileika og styrkleika og að ýtt sé undir frumkvæði og sköpunargáfu þeirra.

Leiðir:

- Vinna eftir Aðalnámskrám leikskóla og grunnskóla þar sem grunnþættirnir *læsi, sjálfbærni, lýðræði og mannréttindi, jafnrétti, heilbrigði og velferð og sköpun* eru hafðir að leiðarljósi.
- Vinna eftir skólanámskrá þar sem leiðir að markmiðum Aðalnámskráa leikskóla og grunnskóla eru skýrar.
- Endurskoða Skólanámskrána árlega og stefnu skólans á þriggja ára fresti og meta árangur með markvissum hætti með þátttöku allra starfsmanna, foreldra og fulltrúa sveitarfélagsins.
- Nýta umhverfi skólans til umhverfismenntar, útináms og heilsueflingar.
- Endurnýja Grænfánann á tveggja ára fresti.

- Nota fjölbreytta kennsluhætti sem gera kröfu um virka þátttöku s.s. þemanám, heildstæð viðfangsefni, að þjálfaga gagnrýna hugsun, vendikennslu, nýsköpunarnám, samvinnunám, sjálfstæð og skapandi vinnubrögð, útinám, hópvinnumbrögð, leikræna tjáningu og þátttöku barna í viðburðum.
- Vera leiðandi í upplýsingatækni.
- Beita fjölbreyttum aðferðum við að meta árangur og framfarir í skólastarfi.
- Hafa hugmyndafræði skólans skýra og aðgengilega.
- Vinna að fjölbreyttu þróunar- og nýbreytnistarfi.
- Gera einstaklingsnámskrár fyrir börn með sérþarfir í samvinnu við foreldra.
- Setja fram náms- og kennsluáætlanir upp í skráningarkerfi skólans.
- Gera námsmarkmið börnum og foreldrum ljós.
- Nýta leiðsagnarmat, greinandi próf og mat á námstöðu með markvissum hætti.
- Kenna námstækni sem hæfir aldri og þroska hvers og eins.
- Bjóða upp á fjölbreytt val.
- Hafa á að skipa starfsfólki sem býr yfir þekkingu til að sinna öllum börnum.
- Sjá til þess að hvert barn fái þann stuðning og ráðgjöf sem það þarf.
- Bjóða upp á menningarferðir.
- Hafa skýra jafnréttisstefnu.
- Starfsfólk skólans tileinki sér fjölmennningarleg viðhorf.
- Samræma skóladagatöl eftir því sem við á.

2.4. Börn

Allir eiga jöfn tækifæri til náms óháð getu, stöðu og þroska. Skólastarfið á að stuðla að vellíðan og metnaði og eiga börn að finna fyrir öryggi í skólanum. Þar á að ríkja gagnkvæm virðing í öllum samskiptum og hvorki einelti né annað ofbeldi er liðið.

Leiðir:

- Skipuleggja námið á þann hátt að það sé merkingarþætt, byggja upp jákvæða sjálfsmynd og auki siðgæðisvitund, frumkvæði og sköpunargleði.
- Efla trú barna á eigin getu.
- Höfða sem oftast til áhuga og reynslu barna og veita þeim tækifæri til að fást við viðfangsefni á áhugasviðum sínum.
- Byggja starfið á einstaklingsþörfum við skipulagningu umhverfis, námsmats, árangurs og framfara við val á efnivið og kennslufni.
- Beita fjölbreyttum aðferðum við nám, árangursmat, uppeldi og kennslu.
- Tryggja börnum sérfræðiaðstoð og aðstöðu við hæfi hverju sinni.
- Hafa virka eineltisáætlun.
- Leggja áherslu á heilsuefningu og tryggja hollt og næringarríkt fæði.

- Hafa virkt samstarf milli heimilis og skóla.
- Gera jákvæða þætti sýnilega.
- Veita börnum hvatningu fyrir framfarir og það sem vel er gert.
- Hafa skýrar skólareglur, viðmið og viðurlög.
- Móta heildstæða lífsleikniáætlun og forvarnarstefnu.
- Gera börn ábyrg fyrir námi sínu og markmiðasetningu.
- Börn eigi fulltrúa í skólaráði.

2.5. Foreldrar

Foreldrar eiga að vera virkir þátttakendur í námi barna sinna og hafa metnað fyrir þeirra hönd, efla skólastarfið og gera það fjölbreyttara. Samvinna skóla og foreldra skal byggja á gagnkvæmri virðingu og trausti, jákvæðum samskiptum og hlýhug. Góð samvinna foreldra og starfsmanna skólans stuðlar að alhliða þroska og bættri líðan barna og hefur hvetjandi áhrif á framfarir þeirra.

Leiðir:

- Bjóða upp á haustsamveru þar sem blandað er saman fræðslu, kynningu á skólastarfinu og umræðu um skóla- og uppeldismál.
- Hafa skólanámskrá sýnilega á heimasíðu skólans.
- Nýta upplýsinga- og skráningakerfi markvisst til að upplýsa foreldra um nám, heimanám, skólastarf, áætlanir og breytingar er varða skólastarfið.
- Hvetja foreldra til að koma í skólann, kynna sér starfið og taka virkan þátt í því.
- Stuðla að góðum samskiptum við foreldra.
- Fá foreldra með í félags- og skólastarf, t.d. með fræðslu eða þátttöku í verkefnum með börnum sínum.
- Foreldrar og skóli verði samstíga í því að ala börnin upp með staðarstolt fyrir augum.
- Foreldrar finni sig velkomna í skólann og hafi tækifæri til að segja sínar skoðanir á skólastarfinu.
- Hafa öflugt foreldrafélag og virkt skólaráð.
- Hafa regluleg foreldraviðtöl og viðhorfakannanir.

2.6. Starfsfólk

Skólinn hefur á að skipa metnaðarfullu og hæfu starfsfólki sem leggur áherslu á vellíðan og framfarir barna. Starfsfólk skólans starfar sem ein heild þar sem allir gegna mikilvægu hlutverki og starfið einkennist af gagnkvæmri virðingu og trausti. Í skólanum er lögð áhersla á jákvætt andrúmsloft og gott starfsumhverfi. Unnið er eftir mannauðsstefnu Hvalfjarðarsveitar.

Leiðir:

- Tryggja að skólinn hafi virka símenntunar- og umbótaáætlun sem er endurskoðuð árlega í samstarfi við starfsfólk.
- Hafa heilsueflandi lífshætti í fyrirrúmi.
- Hver og einn leggi sitt af mörkum til að skapa jákvætt andrúmsloft.
- Kanna reglulega viðhorf og líðan starfsfólks með formlegum hætti.
- Hvetja starfsfólk til að afla sér frekari menntunar.
- Hafa reglulega samráðsfundi starfsfólks og tryggja þannig öfluga miðlun upplýsinga milli Skýjaborgar og Heiðarskóla um stöðu barna, kennsluhætti og annað faglegt starf.
- Vinna að sameiginlegum þróunar- og þemaverkefnum þvert á skólastigin.
- Starfsfólk taki virkan þátt í endurskoðun Skólanámskrár.
- Starfsfólk taki þátt í sjálfsmati skólans.
- Starfsfólk geri umbótaáætlun um þá þætti sem þarf að efla í kjölfar sjálfsmats.
- Móta starfsmannastefnu í samræmi við starfsmannastefnu sveitarfélagsins.
- Hafa starfslýsingar fyrir alla starfsmenn skólans.
- Hafa stefnu um öryggismál og vinnuvernd.

2.7. Starfsumhverfi

Skólahúsnæði og umhverfi skólans eiga að uppfylla þær nútímakröfur sem gerðar eru til að mæta þörfum til náms og uppeldis. Möguleikar og aðstaða í nærumhverfi er nýtt og horft er til sérstöðu sveitarfélagsins í tengslum við útinám og umhverfismennt. Tryggja skal að starfsmenn og börn starfi í öruggu umhverfi.

Leiðir:

- Tryggja að aðbúnaður skóla, s.s. húsgögn, tæki, nettenging og efniviður sé eins og best verður á kosið.
- Innra og ytra umhverfi skólans gert hlýlegt og skipulagt í samvinnu við börn.
- Vinna barna gerð sýnileg.
- Hafa hvetjandi vinnuumhverfi.
- Búnaður og tækjakostur vel við haldið og endurnýjaður eftir þörfum.
- Hafa flóttaleiðir sýnilegar og halda brunaæfingar tvisvar á ári.
- Hafa sýnilega rýmingaráætlun fyrir skólann.
- Þjálfa starfsfólk og börn í viðbrögðum við hættu og fyrstu hjálp.
- Virða ólíkar skoðanir og gefa öllum tækifæri á því að tjá skoðanir sínar.

2.8. Samfélagið

Leik- og grunnskóli Hvalfjarðarsveitar er í góðum tengslum við samfélagið. Lagt er upp úr því að nýta umhverfið í kennslu, leik og starfi; söguna, náttúruna og sveitina.

Leiðir:

- Skipuleggja skólastarfið með heildstæðum hætti þannig að nám, íþróttaiðkun, félags- og tómstundastarf falli sem best saman.
- Hafa opinberar upplýsingar aðgengilegar, m.a. á heimasíðu skólans.
- Hafa áheyrnarfulltrúa foreldra og kennara á fundum fræðslu- og skólanefndar.
- Styðja og hvetja skólaráð/foreldraráð og foreldrafélag til virkrar þátttöku í skólastarfi.
- Auka samstarf skólans og fræðslunefndar með fjölbreyttum hætti.
- Senda reglulega upplýsingar um skólastarf til foreldra og fræðsluyfirvalda.
- Vinna að auknum heimsóknum foreldra í skólann, t.a.m. með starfskynningum og öðrum fróðleik.
- Vinna að aukinni þekkingarmiðlun milli atvinnurekanda, íbúa og skólans.
- Hafa áætlun um samstarf við aðra skóla skýra í skólanámskrá.
- Fara í vettvangsferðir til bænda, í fyrirtæki og stofnanir á svæðinu.
- Nýta sögu og sérkenni alls héraðsins í kennslu.
- Hafa útinám sem fastan lið í starfi skólans.
- Skipuleggja göngu- og vettvangsferðir barna með það að leiðarljósi að kynna fyrir þeim staðhætti, fornar sagnir og að leyfa þeim að upplifa ferðirnar á eigin forsendum.

2.9. Félagsmál/forvarnarmál

Vinna skal markvisst að félags- og forvarnarmálum í skólanum.

Leiðir:

- Móta forvarnarstefnu innan skólans og endurskoða með formlegum hætti á þriggja ára fresti.
- Hafa samskipta- og umgengnisreglur sýnilegar í skólanum.
- Starfsfólk skólans sýni ávallt gott fordæmi og aðstoði börn við að öðlast færni í samskiptum.
- Hafa vakandi umræðu og fræðslu um eineltismál og afleiðingar þeirra.
- Viðhalda og bæta útisvæði til íþróttaiðkunar og almennrar hreyfingar.
- Fylgja samræmdri lífsleikniáætlun leik- og grunnskóla með samfellu frá 1 - 16 ára aldurs.
- Starfsfólk ræði málefni barna með reglulegum hætti á starfsmannafundum.
- Búa til samfellu og samstarf þeirra aðila sem koma að félagsstarfi barna.

2.10. **Fjölmenningarstefna**

Fjölmenningarstefnu Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar er ætlað að tryggja öllum jafnan rétt til náms og þjónustu óháð þjóðerni og bakgrunni. Fjölmenningarlegt samfélag miðar að því að auka virðingu allra fyrir fjölbreyttum siðum og hefðum. Þá er tungumálið lykillinn að hverju samfélagi og íslenskukunnátta því ein af meginforsendum aðlögunar að íslensku samfélagi. Með það að leiðarljósi er fjölmenningarstefna Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar sett fram.

Með hugtakinu barn af erlendum uppruna er fyrst og fremst átt við börn af öðru þjóðerni sem flutt hafa til Íslands erlendis frá. Börnin geta verið fædd hérlandis eða erlendis og geta átt annað eða bæði foreldri sem eru af erlendum uppruna. Móðurmál er það tungumál sem foreldrar tala við barn sitt. Barn getur átt fleiri en eitt móðurmál.

Tungumálið

Meginviðfangsefni leik- og grunnskóla í málefnum barna af erlendum uppruna er kennsla og þjálfun í íslensku sem öðru tungumáli. Þar sem bakgrunnur einstaklinga af erlendum uppruna er ólíkur er mikilvægt að kennsla í íslensku sem öðru máli sé einstaklingsmiðuð. Í Aðalnámskrá grunnskóla (2011) er lögð áhersla á að íslenska sem annað mál sé meira en tungumálakennsla því saman fari markmið þar sem m.a. er leitast við að þjálfar nemendur/börn í íslensku máli og menningarfærni, örva námsgetu, námstækni og stuðla að félagslegri vellíðan nemandans/barnsins. Starfsfólk skóla skal vera meðvitað um mikilvægi þess að þjálfar íslensku í fjölbreyttum aðstæðum skólastarfsins. Jafnframt er mikilvægt að sýna menningu allra barna og foreldra áhuga og auka virðingu fyrir fjölbreyttum siðum og hefðum.

Í skólanum er:

- Börnum af erlendum uppruna tryggð kennsla og þjálfun í íslensku sem öðru máli.
- Grunnfærni barna í íslensku metin.
- Grunnfærni barna í móðurmáli sínu metin eða aflað upplýsinga um hana.
- Unnið eftir móttökuáætlun barna af erlendum uppruna (Skýjaborg) og Móttökuáætlun fyrir nemendur með annað tungumál en íslensku í Heiðarskóla.
- Lögð áhersla á tungumálið í daglegum störfum í skólanum.
- Tryggt að foreldrar fái upplýsingar um málprosa tvítyngdra barna og mikilvægi móðurmálskennslu/þjálfunar fyrir tvítyngd börn.
- Foreldrum hjálpað að leita leiða til að styrkja börn í móðurmáli sínu.
- Notast við tulkþjónustu ef annaðhvort foreldrar eða kennarar telja slíkt nauðsynlegt við að miðla upplýsingum um náms- og þroskastöðu barna af erlendum uppruna.
- Bókakostur á erlendum tungumálum aðgengilegur eftir því sem hægt er.

Félagsleg aðlögun

Starfsfólk skóla gegnir lykilhlutverki við félagslega aðlögun barna og foreldra í samfélagið, bæði það sem tengist skólanum beint og óbeint s.s. tómstundir, viðburði í sveitarfélaginu

o.þ.h. Mikilvægt er að upplýsingar um þá möguleika sem standa til boða í skólanum og í nærsamfélaginu séu aðgengilegar börnum og foreldrum.

Í skólanum er:

- Farið vel yfir markmið skólastarfs í fyrstu viðtölum í skólanum.
- Framboð íþróttar- og tómstunda í nærsamfélaginu kynnt og bent á hvar hægt er að nálgast upplýsingar.
- Farið vel yfir venjur og siði í skólasamfélaginu, s.s. hátíðir, viðburði, afmæli og frídaga.
- Fá grunnskólanemendur aðgang að náms- og starfsráðgjöf á efri stigum grunnskólans.
- Stuðlað að því að barn eigi í virkum félagslegum tengslum s.s. með vinahópum eða öðrum aðferðum.
- Tryggt að foreldrar af erlendum uppruna fái upplýsingar um foreldrafélag og skólaráð.

Viðhorf

Mikilvægt er að skólinn sýni menningu allra virðingu og áhuga. Hlúa skal að fjölbreyttri menningu innan skólans og að slík hugsun sé leiðarljós í skólastarfinu en ekki einungis sinnt á afmörkuðum sviðum. Hafa skal í huga að kynna þá menningu sem barnið eða fjölskyldan þekkir og gera það á jákvæðan máta og af virðingu.

Í skólanum er:

- Starfsfólk meðvitað um fjölmenningslegt námsefni og efnivið.
- Unnið eftir aðferðum sem skapa jákvæð náms- og þroskaskilyrði fyrir börn af erlendum uppruna.
- Aflað upplýsinga hjá foreldrum um menningu og siði þeirra þjóða og hvað þeim þykir eftirsóknarvert að frætt sé um.
- Lögð áhersla á gagnkvæma aðlögun þ.e. að skólinn aðlagist að þörfum barna og börn að þörfum skólans.
- Unnið með fordóma. Lýðræði, jafnrétti, virðing og mannréttindi höfð að leiðarljósi.
- Áhersla á fjölmenningsfræðslu fyrir starfsfólk.
- Lögð áhersla á að leysa úr málum er kunna að koma upp ef menning og gildi fjölskyldna og skóla skarast með samræðum, velvild og auknu upplýsingaflæði.
- Unnið skv. Reglum um samskipti Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar við trúar- og lífsskoðunarfélög

Túlkþjónusta

Samkvæmt lögum ber foreldrum skylda til að fylgjast með skólagöngu barna sinna og veita þær upplýsingar sem kunna að skipta máli fyrir skólastarfið og velferð barna. Einnig eiga foreldrar rétt á upplýsingum um skólastarfið og stöðu barna sinna.

Mikilvægt er að skólinn kalli til túlk ef foreldrar eða skóli telja ástæðu til, til að tryggja að foreldrar og skóli hafi allar þær upplýsingar sem nauðsynlegt er til að barn geti stundað skóla með sem bestum árangri. Í lögum um grunnskóla (91/2008 18. grein) og lögum um leikskóla (90/2008 9. grein) segir að *eigi í hlut foreldrar sem ekki tala íslensku eða nota táknmál skal*

skóli leitast við að tryggja túlkun á upplýsingum sem nauðsynlegar eru vegna samskipta foreldra og skóla samkvæmt þessari grein.

Bjargir

www.allirmed.is Fjölmenning í leikskólum. Vefur á vegum Reykjavíkurborgar.

<http://reykjavik.is/fjolmenning-i-leikskola> Upplýsingar um fjölmenningu í leikskólum.

<http://reykjavik.is/baeklingar-fyrir-foreldra-brochures-parents> Bæklingar til útprintunar.

<http://www.modurmal.com/> Móðurmál. Samtök um tvítýngi.

<http://reykjavik.is/fjolmenning-i-grunnskola> Ýmis gögn er gagnast þegar tekið er á mótí börnum af erlendum uppruna í grunnskóla.

<https://reykjavik.is/fjolmenning-1>

2.11. Reglur um samskipti Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar við trúar- og lífsskoðunarfélög

Hlutverk Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar er að fræða nemendur um ólík trúarbrögð og lífsskoðanir samkvæmt gildandi aðalnámskrá og námsefni. Eftir fremsta megni skal forðast að nemendur og foreldrar séu settir í þá aðstöðu að þurfa gera grein fyrir lífsskoðunum sínum.

Trúar- og lífsskoðunarfélög skulu ekki stunda starfsemi sína innan veggja Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar á skólatíma. Þetta á við allar heimsóknir í trúarlegum tilgangi og dreifingu á boðandi efni*. Um almenna kynningu gagnvart foreldrum og börnum á viðurkenndu barna- og æskulýðsstarfi trúfélaga skal fara líkt og með kynningu á hliðstæðum frístundatilboðum frjálsra félagasamtaka.

Skólastjórnendur grunnskóla geta boðið fulltrúum trúar- eða lífsskoðunarhópa að heimsækja kennslustundir í trúarbragðafræði/lífsleikni sem lið í fræðslu um trú og lífsskoðanir samkvæmt gildandi aðalnámsskrá og námsefni, og skal heimsóknin þá fara fram undir handleiðslu kennara og vera innan ramma námsefnisins.

Heimsóknir á helgi- og samkomustaði trúar- og lífsskoðunarfélaga á skólatíma grunnskóla skulu eiga sér stað undir handleiðslu kennara sem liður í fræðslu um trú og lífsskoðanir, samkvæmt gildandi lögum og aðalnámskrá. Þar sem ekki er sérstaklega getið um vettvangsheimsóknir leikskólabarna á helgi- og samkomustaði trúar- og lífsskoðunarfélaga sem lið í fræðslu um trú og lífsskoðanir í aðalnámskrá leikskóla er eðlilegt að miða fjölda slíkra heimsókna við það sem fram kemur í aðalnámskrá grunnskóla til að gæta samræmis milli skólastiga.

Þess verði gætt við allar heimsóknir til og frá grunnskóla vegna fræðslu um trú og lífsskoðanir að nemendur fylgist með en séu ekki þátttakendur í helgisiðum og athöfnum, og að þær séu ekki vettvangur fyrir innrætingu eða dreifingu á boðandi efni.*

Skólayfirvöld beini því til trúar- og lífsskoðunarfélaga að þau skipuleggi fermingarfræðslu og barnastarf með það að leiðarljósi að það hvorki truflí lögbundið skólastarf um skemmri eða lengri tíma.

Leik- og grunnskóli Hvalfjarðarsveitar tryggi að áfallaráð hafi samráð við foreldra/forráðamenn þeirra sem áfallið snertir áður en fagaðilar eru fengnir til stuðnings. Í nærsamfélagi leik- og grunnskóla getur verið um að ræða sérfræðinga, fulltrúa trúar- eða lífsskoðunarfélaga eða aðra fagaðila. Helgistundir sem tengjast viðbrögðum við áfalli skulu að öllu jöfnu fara fram utan skólatíma.

Sígildir söngvar, dansar, leikir og handíðir sem teljast hluti af gamalgrónum hátíðum og frídögum þjóðarinnar halda sessi sínum í árstíðabundnum skemmtunum og starfi frístundaheimila, leik- og grunnskóla. Jólasálmur og helgileikir tengdir jólum falla hér undir.

Til grundvallar þessum reglum liggur sá vilji að tryggja rétt barna til þátttöku í skólastarfi óháð þeirri trúar- og lífsskoðun sem þau alast upp við. Upplýst fræðsla um kristna trú, trúarbrögð heimsins, lífsskoðanir, siðfræði, heimspeki og íslenska menningu, er mikilvæg í öllu starfi skólanna. Trúarleg innræting og boðun tiltekinna lífsskoðana á þar ekki heima. Það er á hendi foreldra að ala börn sín upp í þeirri trúar- og lífsskoðun sem þeir kjósa. Um það munu starfsmenn Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar standa vörð samkvæmt mannréttindasáttmálum sem Ísland hefur undirgengist.

*Með boðandi efni er átt við hluti sem gefnir eru eða notaðir sem hluti af trúboði, það er tákngripir, fjölfölduð trúar- og lífsskoðunarrit, bækur, hljóðrit, prentmyndir og kvikmyndir.

2.12. **Forvarnar- og lífsleikniáætlun**

Febrúar 2021

Forvarnir eru mikilvægur þáttur í skólastarfinu og markvisst er unnið að forvörnum í öllum aldurshópum. Lífsleikni gefur dýrmæt tækifæri til þess að vinna með forvarnir og efla félagsþroska barna. Fengist er við þætti sem tengjast því að vera þátttakandi í lýðræðisþjóðfélagi, að tilheyra fjölskyldu, eiga vini og félag, vinna með öðrum og setja sig í spor annarra. Lögð er áhersla á færni til samskipta, tjáningar og að færa rök fyrir máli sínu, setja sér markmið, sýna frumkvæði, rata um umhverfi sitt, varast hættur og geta bjargað sér. Jafnframt þarf að rækta hæfileika til sköpunar og verklegrar færni. Lífsleikni gefur skólum einnig tækifæri til að fjalla um mál sem upp kunna að koma hverju sinni og snerta líðan og velferð barna. Fjögur gildi, vellíðan, virðing, metnaður og samvinna, liggja til grundvallar skólastarfi í Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar og endurspeglar þau áherslur lífsleikinnar.

Skýjaborg

Markmið Skýjaborgar með forvörnum og lífsleikni er að stuðla markvisst að velferð barna og farsælli skólagöngu þeirra. Starfsfólk grípur til viðeigandi ráðstafana ef þörf krefur þannig að öll börn fái sem best notið sín miðað við þroska og þarfir hvers og eins.

Unnið er með lífsleikni og forvarnir í öllu daglegu starfi, leik- og hópastarfi með áherslu á:

- Daglega hreyfingu inni og úti; hreyfifærni, gróf- og fínhreyfingar.
- Slökun, jóga og/eða núvitund í hverri viku.
- Hvíld og svefn, mikilvægi jafnvægis milli virkni og slökunar.
- Hollustu og heilbrigði, að gera sér grein fyrir tengslum holls mataræðis og heilbrigðis.
- Tannvernd; sérstök áhersla í tannverndarviku sem haldin er 1x á ári.
- Vellíðan.
- Jákvæð samskipti í öllum aðstæðum.
- Virðingu fyrir sjálfum sér og umhverfi sínu.
- Lýðræði og þátttöku barna í skipulagi og daglegu starfi.
- Félagsfærni í gegnum leik.
- Efla gagnrýna hugsun.
- Öryggi.
- Umferðarreglur; í vettvangsferðum og gönguferðum. Sérstök áhersla í umferðarvikum, önnur að hausti og hin að vori.
- Jafnrétti og sjálfsmynd, að læra að einstaklingar hafa ólíkar þarfir.
- Samvinnu og samveru, læra að taka tillit til annarra í hóp.
- Sköpun og skapandi hugsun.
- Samvinnu heimilis og skóla, jákvæð samskipti.
- Sköpun; að sýna skilning fyrir skapandi hugsun barna til að þróa hjá þeim sjálfstraust og trú á eigin getu.

Heiðarskóli

Markmið Heiðarskóla með forvörnum er að stuðla að góðri líðan nemenda, jákvæðri sjálfsmynd og lífsýn, heilbrigðum lífsháttum, vinna með Uppeldi til ábyrgðar að jákvæðum skólabrag og halda reglulega samverustundir. Auk þess að efla félagsfærni barna með því að halda reglulega bekkjarfundi.

Áherslur Heiðarskóla í forvarnarfræðslu taka mið af eftirfarandi þáttum:

1. Forvarnir eru á ábyrgð allra sem í skólakerfinu starfa.
2. Forvarnir eru samstarfsverkefni heimilis og skóla.
3. Allar forvarnir leggja áherslu á jákvæð lífsviðhorf, um leið og siðferðisleg ábyrgð í lýðræðissamfélagi er undirstrikuð.
4. Forvarnir eru samþættaðar við ýmsar námsgreinar.
5. Ákveðið skipulag skal vera á forvörnum í skólakerfinu í öllum námshópum skólans. Einnig er brýnt að standa fyrir tímabundnum forvarnarátökum sem og samfélagsaðstæður krefjast á hverjum tíma.

Á þessum grunni eru aðgerðir í forvörnum á nokkrum afmörkuðum sviðum og ber þar helst að nefna:

1. Skólabragur
2. Tilfinningalæsi, sjálfsmynd og seigla
3. Heilbrigði og velferð
4. Öryggi
5. Vímuvarnir
6. Jákvæð netnotkun

Skólabragur

Undir skólabrag fellur allt það sem snýr að samskiptum og skólamenningu og tekur til skólasamfélagsins í heild sinni, þ.e. starfsfólk, foreldrar og nemendur. Skólabragur endurspeglar markmið, bekkjarsáttmála, stofureglur og gildi í samskiptum, námi og kennsluháttum. Það má segja að hann standi fyrir skráðar og óskráðar reglur skólans. Góður skólabragur verður ekki til af sjálfu sér heldur er nauðsynlegt að vinna að honum markvisst, m.a. með bekkjarfundum, teymiskennslu, hópefli, leikjum, klípusögum, markvissri lífsleiknikennslu og ýmislegt fleira.

Tilfinningalæsi, sjálfsmynd og seigla

Tilfinningaleg heilsa og vellíðan barna og ungmenna leggur grunn að velferð þeirra í lífinu. Með tilfinningalæsi er átt við þá hæfni að geta lesið í aðstæður, sýnt samhygð og sett sig í spor annarra. Tilfinningalæsi er því mikilvægur liður í því að skilja, tjá og ráða við eigin tilfinningar sem og annarra og styður þannig við samskiptahæfni og jákvæðan skólabrag (Landlæknir, 2013). Upplifun barna og ungmenna á eigin tilfinningum og annarra er í samspili við sjálfsmynd þeirra. Sterk sjálfsmynd byggist á því að þekkja sjálfan sig, styrkleika sína og veikleika, og á sama tíma vera sáttur við sjálfan sig og finnast maður mikils virði. Þar sem sjálfsmyndin í heild sinni er í sífelldri þróun eru ýmsir þættir í skólastarfinu sem geta haft áhrif á sjálfsmynd barna og ungmenna. Brýnt er að leggja áherslu á að áhrifin séu til góða. Hæfni einstaklingsins í að takast á við erfiðar aðstæður án þess að bugast, sýna þrautseigju og aðlögunarhæfni er kallað seigla. Rannsóknir sýna að seigla getur haft gífurlega mikið forvarnargildi þar sem hún endurspeglar viðbrögð einstaklinga í erfiðum aðstæðum. Seigla, líkt og sjálfsmynd, er í sífelldri þróun og með aldri og þroska, breyttum aðstæðum og umhverfi, breytist seigla einstaklingsins. Þannig má efla seiglu einstaklinga og styðja við hana. Með því að efla tilfinningalæsi, sjálfsmynd og seiglu nemenda er hlúð að geðheilsu þeirra og vellíðan sem m.a. skilar sér í betri námsárangri, samskiptum og farsæld í lífinu (Landlæknir, 2013). Þetta er m.a. gert í markvissri lífsleiknikennslu, þjálfun í tilfinningalæsi og seiglu, sjálfsskoðunarverkefnum, dagbóarskrifum, ígrundun, hugleiðslu, núvitund slökun o.fl.

Heilbrigði og velferð

Heilbrigði og velferð byggist á andlegri, líkamlegri og félagslegri vellíðan. Heilbrigði ræðst af flóknu samspili einstaklings og umhverfis og allt starf skólans þarf að stuðla að velferð nemenda. Skólinn gegnir hér lykilhlutverki í að efla jafnréttisvitund

nemenda og skapa aðstæður sem efla andlega heilsu og bæta félagslega líðan barna og ungmenna. Þar gefast einnig tækifæri til að efla líkamlega hreysti og ýta undir jákvæð viðhorf nemenda til útiveru og hreyfingar, heilnæmra lífshátta og hollrar næringar. Brýnt er að heilsueflandi áherslur skólans nái yfir holla og heilsusamlega næringu, hreyfingu, hvíld, hreinlæti og kynheilbrigði (Aðalnámskrá grunnskóla, 2013). Heilsueflandi grunnskóli er verkefni á vegum Landlæknis sem Heiðarskóli hefur nú hafið innleiðingu á. Verkefnið styður skóla í að vinna markvisst að heilsueflingu í starfi sínu með því að skapa skólaumhverfi sem stuðlar að andlegri, líkamlegri og félagslegri heilsu og vellíðan nemenda og starfsfólks í samvinnu við heimili og nærsamfélag.

Öryggi

Öryggi allra einstaklinga skólasamfélagsins er ein grunnforsenda heilbrigðis og velferðar. Í Heiðarskóla eru starfræktar ýmsar öryggisáætlanir og öryggisfræðsla sem er ætlað að styðja við og stuðla að öryggi allra hagsmunaraðila. Meðal þeirra ber að nefna: Eineltisáætlun, rýmingaráætlun, umferðarfræðsla, tannvernd, kynfræðsla, jafnréttisáætlun, slys og slysavarnir o.fl. Áætlanir þessar eru innvinklaðar í allt starf skólans og kynntar öllum hagsmunaraðilum reglulega.

Vímuvarnir

Ljóst er að foreldrar gegna stóru hlutverki í lífi barna sinna og hafa mikil áhrif á mótun og hegðun þeirra. Grunnskólinn hefur einnig mikinn áhrifamátt og gegnir m.a. mikilvægu hlutverki í draga úr eða koma í veg fyrir skaða sem neysla vímugjafa hefur á einstaklinga, fjölskyldur og samfélagið með því að gera sitt besta í að koma í veg fyrir eða seinka því að ungt fólk hefji neyslu á löglegum eða ólöglegum vímugjöfum (Landlæknir, 2015). Heiðarskóli sinnir vímuvörnum með margvíslegum hætti, sem dæmi má nefna: markviss lífsleiknikennsla, áhersla á að efla sjálfsmynd og seiglu nemenda. Vandað er til valsins varðandi utanaðkomandi fyrirlesara fyrir börn og þá lögð áhersla á sjálfsstyrkingu, valdeflingu, markmiðssetningu og seiglu fremur en fræðslu um vímuefni og skaðsemi þeirra. Rannsóknir sýna að hræðsluáróður ýmiss konar getur undir vissum kringumstæðum haft þveröfug áhrif. Einnig er lögð áhersla á að kynna fyrir nemendum bjargir ef þeir finna fyrir vanlíðan af einhverju tagi.

Jákvæð netnotkun

Veigamikill hluti félagsheims barna og ungmenna er stafrænn. Nemendur nýta netmiðla til þess að eiga í samskiptum hver við annan, afla sér upplýsinga, miðla til annarra og sér til afþreyingar. Segja má í raun að greiðasti aðgangurinn að börnum og unglingum sé í gegnum stafræna miðla. Það er það umhverfi sem nemendur þekkja, skilja og nota dagsdaglega. Auk þessa eru nemendur í auknum mæli að nýta stafræna miðla í námi sínu og starfi og hafa nemendur í Heiðarskóla greiðan aðgang að spjaldtölvum og þar með veraldarvefnum. Netnotkun og samskiptamiðlar eru komnir til að vera og hafa í för með sér nýjar áskoranir fyrir börn, foreldra, skólafólk og samfélagið allt. Nauðsynlegt er að börn og ungmenni fái góða og markvissa fræðslu

um netnotkun, veraldarvefinn og netsamskipti almennt. Um samskiptamiðla, ýmsa tölvuleiki, snjallforrit, myndskaið og fleira eru í gildi skýr aldurstakmörk. Í Heiðarskóla er lögð rík áhersla á að aldurstakmörkin séu virt og slíkar takmarkanir ræddar við börn og ungmenni. Net- og tölvufíkn er áráttu sem tengist vaxandi tölvunotkun og hrjáir börn, ungmenni og fullorðna í síauknu mæli. Hafa ber í huga að foreldrar bera megin ábyrgð á uppeldi og velferð barna sinna og því ákaflega mikilvægt að þeir séu vakandi fyrir net- og tölvunotkun barna sinna. Fræðsla og eftirlit er mjög mikilvægt í þessum efnum sem og stuðningur við að ungmenni viðhaldi áhugamálum og stundi heilbriggt lífni. Heiðarskóli styður við jákvæða netnotkun nemenda á ýmsa vegu, t.d. með markvissri lífsleiknikennslu, fræðslu og umfjöllun um nethegðun, markvissri vinnu með samskipti og virðingu o.fl.

Unnið er með lífsleikni og forvarnir á öllum stigum í ákveðinni samfellu í öllu starfi Heiðarskóla. Settar eru skólareglur sem teknar eru til umræðu ár hvert með nemendum og starfsmönnum. Eineltisáætlun skólans er endurskoðuð eftir þörfum og er virkjuð ef skólanum berast tilkynningar um grun um einelti.

1.–4. bekkur – sérstök verkefni:

- Umferðarfræðsla og umferðarreglur: Umgengni og öryggi í tengslum við skólabíla.
- Reiðhjól: Reglur gilda um hjólandi vegfarendur.
- Slysagildir og varasöm efni í umhverfinu.
- Hollar/heilbrigðar lífsvenjur: Hreyfing, svefn og mataræði.
- Jafnréttisfræðsla.
- Þátttaka í mannúðarstörfum t.d. að hjálpa bágstöddum og þeim sem minna mega sín.
- Sjálfsstyrking og félagsfærni.
- Netið: Jákvæð og neikvæð samskipti.
- Umhverfismennt: Upplifun og virðingu fyrir náttúrunni.

5. – 7. bekkur – sérstök verkefni:

- Jafnréttisfræðsla.
- Þátttaka í mannúðarstörfum t.d. að hjálpa bágstöddum og þeim sem minna mega sín.
- Umferðarmerki.
- Hollar/heilbrigðar lífsvenjur: Hreyfing, svefn og mataræði.
- Kostnaður við eigin neyslu.
- Netið: Jákvæð og neikvæð samskipti.
- Sjálfsstyrking, félagsfærni og fræðsla um heilbrigðan lífsstíl.
- Skólabúðir í Reykjaskóla fyrir 7. bekk.
- Umhverfismennt: Upplifun og virðingu fyrir náttúrunni.

8. – 10. bekkur – sérstök verkefni:

- Umhverfismennt: Upplifun og virðing fyrir náttúrunni.
- Jafnrétti: Merking hugtakanna kyn, kynhneigð og kynhlutverk og hvaða hlutverki þau þjóna í kynímynd og kynupplifun einstaklinga.
- Markmiðasetning: Raunhæf markmiðasetning í leik og starfi og leggja mat á árangur.
- Námsleiðir að loknum grunnskóla: náms- og starfsráðgjöf.
- Umferðarfræðsla.
- Fræðsla um skaðsemi áfengis, tóbaks og fíkniefna og um hvernig hver og einn getur valið heilbrigðan lífsstíl með ábyrgri neyslu og hegðun.
- Hollar/heilbrigðar lífsvenjur: Hreyfing, svefn og mataræði.
- Sjálfsstyrking og félagsfærni.
- Hópefli fyrir nemendur að hausti.
- Ungmenna- og tómstundabúðir að Laugavatni fyrir 9.bekk.
- Skólahreysti.
- Ábyrg netnotkun.
- Kynfræðsla.

2.13. Móttöku- og tilfærsluáætlun**2.13.1. Skýjaborg**

September 2020

Þegar leikskólaganga hefst er mikilvægt að mynda strax góð tengsl á milli heimilis og skóla. Gagnkvæm virðing milli foreldra og leikskóla er grundvöllur þess að barninu líði vel og að það fái notið sín. Leikskólinn þarf að fá greinagóðar upplýsingar um barnið og heimilisaðstæður og foreldrar þurfa sömuleiðis að fá greinagóðar upplýsingar um skólastarfið.

Undirbúningur í skólanum:

- Foreldrar fá staðfestingu umsóknar fljótlega eftir að hún berst.
- Skólastjóri svarar foreldrum eins fljótt og auðið er hvenær aðlögun getur hafist.
- Skólastjóri velur deild fyrir barn og lætur deildarstjóra vita.
- Deildarstjóri undirbýr deildina fyrir komu nýrra barna.
- Leikskólastjóri eða deildarstjóri boðar til móttökusamtals.
- Leikskólastjóri eða deildarstjóri sendir eftirfarandi í tölvupósti til foreldra:
 - Foreldrahandbók Skýjaborgar
 - Aðlögunaráætlun
 - Vinnutíma starfsfólk deildarinnar ásamt myndum af starfsfólki
 - Eyðublað sem foreldrar eru beðnir að fylla út með bakgrunnsupplýsingum og leyfum

Undirbúningur móttökusamtals:

- Deildarstjóri safnar saman gögnum sem nota á í samtalinu.
 - Samtalsblöð.
 - Starfsáætlun leikskólans.
 - Skóladagatal.

Móttökusamtal:

- Í samtalinu sitja deildarstjóri og foreldrar, ásamt túlki ef þörf krefur.
- Í samtalinu eru fengnar bakgrunnsupplýsingar um barnið: fjölskylduhagi, tungumál, fyrri skólagöngu, styrkleikar/veikleikar barnsins ásamt áhugamálum....
- Farið yfir eftirfarandi þætti:
 - Skóladagatal og sérmerкта daga.
 - Greint frá starfsháttum skólans.
 - Símanúmer skólans, Karellen, heimasíða.
 - Gengið frá dvalarsamningi.
 - Skólinn og deildin skoðuð.

Aðlögun barns:

Horft er til þátttökuaðlögunar þar sem foreldrar eru virkir þátttakendur fyrstu dagana. 5 daga aðlögunaráætlun er sett upp þar sem viðvera barna eykst smám saman. Ætlast er til að foreldrar séu með fyrstu dagana í leik og starfi og minnki svo smá saman viðveru sína eftir því sem traust barnsins verður meira á starfsfólk og umhverfi.

Börn af erlendum uppruna:

- Farið er eftir sömu punktum og hér að ofan. Þegar foreldrar eru boðaðir í móttökusamtal er athugað hvort þeir óski eftir túlkapjónustu.
- Skólinn sér um að panta túlk. Ath. samtal með túlki tekur lengri tíma heldur en samtal án túlks.
- Æskilegt er að barn sé komið með kennitölu, en barn hefur rétt til þess að hefja skólagöngu meðan beðið er eftir afgreiðslu kennitölunnar.
- Í móttökusamtali:
 - Farið yfir ofangreinda þætti.
 - Farið yfir menningu skólans og landsins eftir því sem við á (s.s. þorrablót, öskudagur, jólahald), ásamt því að afla upplýsinga um menningu fjölskyldunnar.
 - Komast þarf að því hvort barnið hafi einhverjar sérþarfir.
 - Farið yfir starfshætti, t.d. tilkynna forföll barns, þau þroskapróf/skimanir sem gerðar eru í leikskólanum, reglur og venjur, útiveru og viðeigandi starfshætti.
 - Greint er frá mikilvægi þess að barnið viðhaldi móðurmáli sínu og bent á nýta sér bókasöfnin sem stuðning í því sambandi. Móðurmálið er mikilvægur grunnur fyrir önnur mál og kunnátta í því veitir barninu öryggi.

- Benda á íslensk öpp sem geta hjálpað í íslenskukennslu s.s. krakkaruv, ordagull, georg og félagar.
- Óska eftir myndum af fjölskyldu og/eða uppáhaldsleikfang barns sem róar barnið og eykur öryggiskennd.
- Greina foreldrum frá því að tvítyngd börn fá 1 klst á dag í sérstuðning til að efla málþroska barnsins.
- Deildarstjóri undirbýr deildina sérstaklega m.t.t. sjónræns skipulags og tákn með tali.
- Allt starfsfólk þarf að setja sig inn í þarfir og stöðu barnsins.
- Málörvun og íslenskunám fer fram allan daginn

2.13.2. Heiðarskóli

Upphaf skólagöngu 6 ára barna

Það er mikilvægt að taka vel á móti nýjum nemendum svo upplifun þeirra af skólanum og fyrstu kynni séu góð. Skólasamstarf leik- og grunnskóla er í föstum skorðum og börnin úr Skýjaborg fá góða aðlögun árið áður en skólaganga hefst. Væntanlegum börnum í 1. bekk er boðið í Vorskólann að vori áður en skólaganga hefst. Vorskóladagarnir eru 3 og börnin koma með skólabílum í skólann og fá því einnig aðlögun í skólaakstrinum. Áður en vorskólinn hefst er foreldrum boðið á kynningarfund. Skólastjóri eða aðstoðarskólastjóri ásamt umsjónarkennara hópsins ef því verður við komið sjá um fundinn.

Upplýsingar um eftirfarandi eru veittar á kynningarfundinum:

- Stundaskrá vorskóladaganna
- Fatnaður
- Húsnæðið; skóli og íþróttahús.
- Skóladagatal; farið yfir óhefðbundna skóladaga og lokanir
- Símanúmer, heimasíða og netföng kynnt
- Skólareglur
- Skólaakstur
- Hvert á að snúa sér ef barni líður illa í skólanum
- Heimanám og samstarf heimilis og skóla, hlutverk foreldra
- Skráningarkerfi skólans kynnt fyrir foreldrum og þeir fá lykilorð sent í tölvupósti
- Skráningarblað þar sem allar helstu upplýsingar um barnið koma fram, einnig gefst foreldrum tækifæri til að afþakka myndbirtingar af sínu barni á vegum skólans, t.d. á heimasíðu og í fréttamiðlum.

Nýnemar úr öðrum skólahverfum

Þegar nýnemar úr öðrum skólahverfum hefja nám við skólann eru móttökur einstaklingsmiðaðar. Nýnemar byrja ýmist í Heiðarskóla í upphafi skólaárs eða á skólaárinu. Nýnemar og foreldrar/forráðamenn hitta skólastjóra eða aðstoðarskólastjóra áður en skólaganga hefst. Skólastjóri eða aðstoðarskólastjóri kynnrir helstu áherslur í skólastarfinu, fyrirkomulag skólaaksturs, sýnir skólann og kynnrir nemandann og foreldra/forráðamenn fyrir

umsjónarkennara. Nemandinn fær afhenta stundatöflu og ákveðið er hvenær hentugast sé að hann hefji skólagöngu.

Gátlisti fyrir móttökuviðtal:

- Nafn barns
- Kennitala barns
- Heimilisfang
- Foreldrar/forraðmenn, nöfn og netföng
- Stundatafla
- Útivist og frímínútur, fatnaður
- Fæðisgjöld
- Húsnæðið; skóli og íþróttahús.
- Skóladagatal; farið yfir óhefðbundna skóladaga og lokanir
- Símanúmer, heimasíða og netföng kynnt
- Skólareglur
- Skólaakstur
- Heimasíða
- Heimanám og samstarf heimilis og skóla, hlutverk foreldra
- Námsumsjónarkerfi – Mentor og lykilorð
- Áherslur skólans t.d. grænfánaskóli, uppeldi til ábyrgðar, spjaldtölvur, útivist
- Ef við á - upplýsingar um barn frá greiningaraðilum

Skólastjóri tilkynnir komu nýrra nemanda á starfsmannafundi og umsjónarkennari ræðir við bekkinn og undirbýr komu barnsins hefji það nám eftir að skólastarfið er komið af stað. Umsjónarkennari aðstoðar nemandann eftir þörfum í aðlögun hans og fær aðra nemendur til að aðstoða nýnemann frá upphafi og hjálpa honum við að öðlast öryggi á nýjum stað. Fljótlega eftir að skólaganga hefst hefur umsjónarkennari samband við foreldra og ræðir gang mála.

Ef þörf er á einstaklingsmiðun í móttökum er það gert með þarfir hvers og eins barns í huga. Sérkennari skólans tekur þátt í að skapa móttökur við hæfi, og í samráði við hann eru fundin viðeigandi stuðningsúrræði sem hæfa þörfum barnsins.

2.13.3. Móttökuáætlun fyrir nemendur með sérþarfir í Heiðarskóla

Auk almennrar móttökuáætlunar samkv. 16. gr. laga um grunnskóla skulu grunnskólar útbúa móttökuáætlun fyrir nemendur með sérþarfir. Í slíkri áætlun skal m.a. gera grein fyrir samstarfi innan skólans um skipulagi kennslunnar, aðbúnaði, aðstöðu, notkun hjálpartækja, skipulagi einstaklingsnámskrá, kennsluháttum og námsmati, hlutverki umsjónarkennara, sérkennara og annarra fagaðila innan skólans og samstarfi við foreldra. Tilgreina skal áform skólans um stuðning við nemendur með sérþarfir við nemendur til félagslegrar þátttöku og virkni í skólasamfélaginu, svo sem í félagslífi og tómstundastarfi skólans. Í slíkri áætlun skal einnig gera grein fyrir samstarfi við aðila utan skólans.

Í Heiðarskóla er almenn áætlun um móttöku nýrra nemenda auk þess er til sérstök móttökuáætlun vegna nemenda með annað móðurmál en íslensku. Í almennu áætluninni er fjallað um almenn atriði við að byrja í nýjum skóla, sú áætlun gildir um alla nemendur í skóla án aðgreiningar, en til viðbótar þarf að hafa eftirfarandi í huga varðandi nemendur með sérstakar þarfir.

Móttökuáætlun fyrir nemendur með sérþarfir:

- Þegar nemandi með skilgreindar sérþarfir hefur skólagöngu í Heiðarskóla hitta foreldrar og nemandi sérkennara, sem hefur umsjón með móttöku nemenda með sérþarfir. Farið er yfir einstaklingslegar þarfir nemandans og það hvernig skólinn bregst við þeim.
- Lagður er rammi að áætlun um skipulag náms og kennslu svo og áætlun um það hvernig vinna á að koma nemandanum inn í námshópin á félagslegum forsendum. Gögn afhent ef þau eru fyrir hendi um nemandann.
- Skipað er teymi um viðkomandi nemanda sem í eiga sæti foreldrar, umsjónarkennari, sérkennari, fagaðili og stuðningsfulltrúi ef það á við. Teymið fundar a.m.k. tvisvar á önn.

Samstarf um skipulag kennslunnar, einstaklingsáætlanir, kennsluhætti og fleira:

- Sérkennari hefur umsjón með móttöku nemenda með sérþarfir í skólann. Umsjónarkennari ber ábyrgð á skipulagningu náms barnsins í góðu samstarfi við sérkennara, foreldra barnsins og barnið sjálft eins og aðstæður leyfa.

Umsjónarkennari og sérkennari bera sameiginlega ábyrgð á gerð einstaklingsnámskrár þar sem tekið er mið af þroska og stöðu viðkomandi nemenda, óskum foreldra og mati starfsmanna á hverjum tíma. Í einstaklingsnámskrá skal tiltekið um námsmarkmið, námsaðstæður, námsefni, námsmat og aðrar aðstæður í skólanum. Þar sem það er stefna Heiðarskóla að vera skóli án aðgreiningar og að nemendur stundi einstaklingsmiðað nám er gert ráð fyrir því að nemandinn stundi nám sitt í sínum námshópi með eða án stuðnings. En ef talið er að það þjóni hagsmunum barnsins betur er líka boðið uppá sérkennslu í litlum hópi eða einstaklingslega. Námsmatið er lýsandi og hvetjandi og leiðbeinandi um framhald náms og kennslu.

Aðgengi og notkun hjálpartækja:

- Ef skólinn þarf að aðlagða aðgengismál sín vegna komu nýs nemanda í skólann verður leitað allra leiða til að koma þeim í lag. Það sama á við ef nemandi þarf á hjálpartækjum að halda við nám sitt, þá verður leitað allra leiða til að hafa þau tiltæk til náms. Hér getur verið um að ræða tölvur og ýmis jaðartæki fyrir tölvur, lestrarforrit, ýmis gagnvirk forrit, stóla, borð, rúm og margt fleira.

Stuðningur til félagslegrar þátttöku og virkni:

- Umsjónarkennari, sérkennari og stuðningsfulltrúi ef við á leita leiða til að efla nemandann til félagslegrar þátttöku og virkni innan skólans. Náð samstarf er við Félagsmálastjóra Hvalfjarðarsveitar um félagslega viðburði fyrir börn á skólaaldri í samfélaginu. Í vettvangsferðum og lengri ferðum s.s. ferðum í skólabúðir er sérstaklega gætt að því að allir nemendur geti tekið þátt.

Aðbúnaður og aðstaða:

- Leitast er við að hafa fjölbreytt úrval námsgagna og nýta tölvur og tölvuforrit til náms allt eftir því sem hentar hverjum nemanda.

Samstarf við aðila utan skólans:

- Samstarf er við ýmsa aðila, allt eftir þörfum barnsins, t.d. skólahjúkrunarfræðing, Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins, skólasálfræðing, fulltrúa Barnaverndar, Barna- og unglingageðdeild eða aðra þá sem vinna með viðkomandi börnum. Umsjónarkennari, sérkennari og stuðningsfulltrúi sitja skilafundi og samstarfsfundi eftir þörfum. Sérkennari er milligönguaðili við samstarfsaðila og skipuleggur og boðar til teymisfunda eftir þörfum. Samstarf við foreldra utan teyma eru hefðbundin foreldraviðtöl, samskipti gegnum Mentor, með tölvupósti auk samstarfsfunda eftir þörfum og/eða áætlunum sem gerðar eru. Nemendaverndarráðsfundir eru mikilvægir samstarfsfundir allra fagaðila skólasamfélagsins. Þar eru málefni þessara nemenda gjarnan rædd og farið yfir stöðu þeirra.

2.13.4. Móttökuáætlun fyrir nemendur með annað tungumál en íslensku í Heiðarskóla

Heiðarskóli tryggir að nemendur með annað tungumál en íslensku og foreldrar þeirra fái ráðgjöf og aðgang að upplýsingum um skólann. Í Heiðarskóla er stefnt að því að veita nemendum, sem eru með annað móðurmál en íslensku, skólavist eins skjótt og auðið er. Við skólabyrjun er unnið eftir eftirfarandi verklagi:

- Bakgrunnsupplýsingar
- Móttökuviðtal
- Skólabyrjun
- Foreldrasamstarf

Bakgrunnsupplýsingar

Skólinn fær upplýsingar um nafn nemandans, fæðingarár, þjóðerni, tungumál og símanúmer foreldra og kannar hvort þörf er á tülkaþjónustu. Æskilegt er að barnið hafi fengið kennitölu, en barn hefur rétt til skólagöngu meðan beðið er afgreiðslu kennitölu.

Móttökuviðtal

Foreldrar fá úthlutað tíma fyrir móttökuviðtal við fyrsta tækifæri. Móttökuviðtalið sitja foreldrar, nemandi, skólastjóri og/eða aðstoðarskólastjóri, umsjónarkennari og fleiri aðilar ef

þurfa þykir t.d. hjúkrunarfræðingur, félagsmálastjóri eða sérkennari. Markmið viðtalsins er að afla upplýsinga um nemandann og hins vegar að veita upplýsingar um skólann þ.á.m. um skóladagatal, stundatöflu, mötuneyti, hefðir og siði, útivist og frímínútur, skólaakstur, námsumsjónarkerfi, heimasíðu, tölvupóst, spjaldtölvur, íþróttir og útivist. Foreldrar mæta með upplýsingar um fyrri skólagöngu nemandans s.s. einkunnir og greiningar ef einhverjar eru, upplýsingar um tungumál sem nemandi talar, móðurmál og hugsanlega önnur tungumál. Í móttökuviðtali er fjölskyldunni fylgt um skólann og ákveðið hvenær nemandinn hefji skólagöngu. Í móttökuviðtali er einnig ákveðið hvernig best hentar að eiga samstarf og deila upplýsingum á milli heimilis og skóla.

Skólabyrjun

Skólastjóri tilkynnir komu nýs nemanda á starfsmannafundi og hvetur starfsfólk til að hafa sérstakt auga með viðkomandi og styðja. Umsjónarkennari undirbýr námshópin fyrir komu nýs nemanda og hugar vel að félagslegri aðlögun ásamt kynningu á menningarlegum bakgrunni. Umsjónarkennari aðstoðar nemandann eftir þörfum í aðlögun hans og fær aðra nemendur til að aðstoða nýnemann frá upphafi og hjálpa honum við að öðlast öryggi á nýjum stað. Fljótlega eftir að skólaganga hefst er aftur haldinn fundur og farið yfir stöðuna. Nemendur með annað móðurmál en íslensku eiga rétt á kennslu í íslensku sem öðru tungumáli. Sú kennsla fer að öllu jöfnu fram innan teymis eða með sérkennara. Eldri nemendur geta stundað fjarnám á vegum skólans í sínu móðurmáli.

Foreldrasamstarf

Nauðsynlegt er að vera í stöðugu sambandi við foreldra fyrstu vikurnar og áfram reglulega eftir þörfum. Skólinn leggur ríka áherslu á að ávinna sér traust foreldra og stuðla að gagnkvæmum skilningi og virðingu. Það er t.d. gert með því að hvetja foreldra til að taka þátt í aðlögun barns síns að skólanum, m.a. með því að vera með barninu í skólanum fyrstu dagana og kynnast því starfi sem þar fer fram. Foreldrar eru hvattir til að leggja rækt við móðurmál barnsins heima fyrir.

3. Kafli – Nám og samstarf

3.1. Grunnþættir menntunar

Samkvæmt aðalnámskrám leik- og grunnskóla (2011) eru sex grunnþættir menntunar lagðir til grundvallar í öllu skólastarfi. Þeir eru: læsi, sjálfbærni, heilbrigði og velferð, lýðræði og mannréttindi, jafnrétti og sköpun. Í Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar eru grunnþættir menntunar hafðir að leiðarljósi þegar námsefni er valið eða við ákvarðanir um viðfangsefni. Grunnþættirnir eru settir fram til þess að leggja áherslu annars vegar á samfélagsleg markmið og hins vegar á markmið sem varða menntun sérhvers einstaklings. Mikilvægt er að skipuleggja skólastarfið þannig að börn læri að tengja saman viðfangsefnin og að þau sjái þannig tilgang í því starfi sem fram fer í skólanum.

Sá skilningur sem lagður er í grunnþættina á að vera rúmur og þeir samtvinnaðir hver öðrum og skólastarfinu öllu. Starfshættir innan skólans eiga að fléttast saman við það viðhorf að markmið menntunar sé að gera börn hæf til að spara sig í daglegu lífi og efla getu þeirra og vilja til að hafa áhrif og taka virkan þátt í að viðhalda samfélagi sínu, breyta því og þróa það. Hlutverk kennara er að taka frumkvæði að breytingum á skólastarfi og stuðla að því að börn verði þar virkir þátttakendur. Þannig miðar almenn menntun að því að efla hæfni barna til að leysa hlutverk sín í samfélagi nútímans en hæfnin byggir fyrst og fremst á þekkingu þeirra og leikni.

3.1.1. Læsi

Í nýrri menntastefnu er talað um læsi, bæði í hefðbundnum og óhefðbundnum skilningi. Þannig er annars vegar átt við tæknina sem felst í því að kunna að lesa og skrifa texta, þ. m. t. að nýta sér þá miðla og upplýsingatækni sem völ er á í þjóðfélaginu hverju sinni. Hins vegar er átt við hina yfirfærðu merkingu þess að geta lesið í umhverfið og margvíslegar félagslegar aðstæður. Þá er átt við læsi á samfélag, menningu, umhverfi og náttúru þannig að börn læri að byggja sig upp andlega og líkamlega, að bjarga sér í samfélaginu og vinna með öðrum. Lögð er áhersla á að læsi snúist um sköpun merkingar og sú merkingarsköpun fer aldrei fram í

tómarúmi. Reynsla og aðstæðubundnir þættir hafa ávallt áhrif á þá merkingu sem lögð er í texta, aðstæður eða umhverfi hverju sinni. Þannig skal stefnt að því að börn öðlist hæfni til að skynja og skilja umhverfi sitt á gagnrýnni hátt og taka þátt í að móta það og skapa eigin merkingu og bregðast á persónulegan og skapandi hátt við því sem þau lesa eða skynja með hjálp þeirra miðla og tækni sem völ er á.

Leiðir:

- Þróa læsi frá upphafi leikskólagöngu og til loka grunnskólagöngu og hafa lestur, ritun, tjáning og merkingarsköpun mikið vægi í þeirri þróun.
- Þjálfar börn í öflun upplýsinga, greiningu á þeim, túlkun og miðlun ásamt því að læra hugtök og leggja áherslu á notkun þeirra í réttu samhengi og yfirfærslu á ólík fyrirbæri í samfélaginu og umhverfinu.
- Nýta hugmyndafræði Byrjendalæsis/Leikskólalæsis til að efla og styrkja læsi barna frá unga aldri í leikskólanum og á yngsta stigi grunnskólans. Ekki er verið að einblína á lestur heldur einnig að þjálfar hlustun, tal og ritun. Gengið er út frá því að börn þurfi lesefni sem kveikir áhuga þeirra, ýtir undir ímyndunarafl, hvetur þau til gagnrýnnar hugsunar og gefur þeim tækifæri á að mynda merkingarbærar tengingar við eigið líf.
- Byggja á aðferðinni Orð af orði í 4.–10. bekk.
- Börn í 7. bekk taki árlega þátt í Stóru upplestrarkeppninni.
- Hvetja til frjáls lestrar á öllum stigum skólans.
- Hafa gott aðgengi að fjölbreyttri tækni og miðlum til að gera nám og leik merkingarbært.
- Kenna læsi í gegnum umhverfismennt og gera börnum kleift að vera læs á umhverfið.
- Leggja áherslu á menningarlæsi í gegnum list- og verkgreinar.

3.1.2. Menntun til sjálfbærni

Menntun til sjálfbærni snýst um að gera börnum kleift að takast á við viðfangsefni sem lúta að samspili umhverfis, efnahags, samfélags og velferðar. Sjálfbærni felur í sér að við skilum komandi kynslóðum umhverfi okkar ekki í lakara ástandi en við tókum við því. Í sjálfbærnimenntun felst viðleitni til að skapa samábyrgt samfélag þar sem sérhver einstaklingur er þroskaður sem virkur borgari, meðvitaður um gildi, viðhorf og tilfinningar sínar. Í sjálfbærnimenntun felst einnig að börn takist á við margvísleg álitamál og ágreiningsefni í námi sínu. Starfshættir skóla skulu fléttast við það viðhorf að markmið menntunar sé geta til aðgerða. Í því felst þjálfun í lýðræðislegum vinnubrögðum og því að stuðlað sé að áhuga og vilja til þess að börn taki þátt í samfélaginu.

Leiðir:

- Skapa samábyrgt skólasamfélag þar sem hver og einn tekur ábyrgð og er meðvitaður um gildi gagnvart samfélagi og umhverfi.

- Umhverfisstefna skólans og þátttaka í Grænfánanum taki vel á áherslum menntunar til sjálfbærni og flétti þær inn í daglegt starf skólans og ýti undir að sett markmið náist.
- Börn fái þjálfun í gagnrýnni hugsun með því að starfsfólk noti opnar spurningar, virka hlustun og aðferðir sem hvetja til einstaklingsmiðaðrar nálgunar í leik og námi.
- Gera börnum kleift að takast á við viðfangsefni er lúta að samspili umhverfis og félagslegra þátta í þróun samfélags.
- Leggja áherslu á að efla siðferðisleg gildi, virðingu og gagnrýna hugsun varðandi hnattræn áhrif okkar og að börnin geri sér grein fyrir að viðbrögð á heimaslóð skipti ekki síður máli en þátttaka á heimsvísu.
- Þjóða upp á náms- og starfsfræðslu sem stuðlar að því að gera nemendur meðvitaða um þá möguleika sem í boði eru að loknum grunnskóla.

3.1.3. Lýðræði og mannréttindi

Gagnrýnin hugsun og ígrundun um grunngildi samfélagsins eru hornsteinn lýðræðis- og mannréttindamenntunar sem skólum landsins er ætlað að rækta. Virðing fyrir mannréttindum, viðhorfum, gildismati og siðferði eru ríkir þættir í lýðræðismenntun. Skólar þurfa að mennta börn til að búa í lýðræðisþjóðfélagi ásamt því að iðka starfshætti sem byggja á lýðræði og mannréttindum í öllu skólastarfi. Skólasamfélagið allt þarf að finna til samábyrgðar, meðvitundar og virkni til að svo megi verða.

Í fyrsta lagi þurfa skólar að taka mið af því að barna bíður að taka þátt í lýðræðissamfélagi og því er mikilvægt að þeir læri að skilja hvað í því felst. Í öðru lagi þurfa skólar að taka mið af því í öllum starfsháttum að borin sé virðing fyrir manngildi hvers og eins. Gert er ráð fyrir því að börn læri til lýðræðis með því að læra um lýðræði í lýðræði.

Mikilvægt er að í öllu námi, viðfangsefnum skólastarfsins og aðferðum sé tekið tillit til áhuga barna og ábyrgðar þeirra á eigin námi. Einnig þarf að efla þekkingu á grundvallarréttindum barna og fullorðinna með hliðsjón af íslenskri löggjöf og alþjóðasamningum. Samfélagsgreinar og lífsleikni eru kjölfesta þekkingar á lýðræði og mannréttindum og viðhorfa til sömu þátta.

Leiðir:

- Hafa heildstæða námsáætlun í lífsleiknikennslu allt skólastigið þar sem m.a. er lögð áhersla á lýðræðis- og mannréttindamenntun og virkni barna til ígrundunar.
- Börn eru markvisst hvött til að taka afstöðu til siðferðislegra álitamála og hafa möguleika til að taka þátt í mótun skólastarfsins í heild og einstaka verkefnum, með gagnrýnni og opinni samræðu.
- Hafa reglulega bekkjarfundi/hópastarf hjá öllum nemendahópum þar sem börn þjálfist í lýðræðislegum vinnubrögðum.
- Börn taki þátt í mati á skólastarfinu með árlegum könnunum.

- Þjálfun lýðræðislegra vinnubragða í leik, almennu námi og félagsstörfum í skólastarfinu.
- Reyna að höfða til áhuga og vilja barna til þess að taka virkan þátt í skólastarfinu og samfélaginu með jákvæðum hætti.
- Nemendur eigi sinn fulltrúa í skólaráði.
- Vinna eftir Uppbyggingarstefnunni í Heiðarskóla sem gengur út á jákvæð samskipti þar sem hver og einn lærir um eigin grunnþarfir og hvernig er hægt að mæta þeim án þess að skaða eða meiða aðra.
- Nemendur geri bekkjarsáttmála í upphafi hvers skólaárs þar sem þeir velja sér grunnildi bekkjarins á lýðræðislegan hátt.
- Skipa umhverfisnefndir í Heiðarskóla og Skýjaborg með börnum, starfsfólki og foreldrum.

3.1.4. Heilbrigði og velferð

Í skóla sem leggur áherslu á daglega hreyfingu og markvisst hreyfiuppeldi er lagður grunnur að líkamlegri, andlegri og félagslegri velferð til lífstíðar. Veita þarf fræðslu um hreyfingu, efla hreyfifærni og skapa öruggt umhverfi sem hvetur alla til hreyfingar. Taka þarf mið af þessu í íþróttakennslu og öllu öðru skólastarfi. Í skólanum þarf á sama hátt að stuðla að heilsusamlegu fæðuvali með fræðslu og góðu framboði á fjölbreyttum mat. Leggja þarf áherslu á uppeldis- og félagslegt gildi máltíða meðal annars með því að gefa nægan tíma til að nærast.

Skólinn þarf að taka mið af þörfum allra barna á einstaklingsbundinn hátt. Allir þurfa tækifæri til að njóta styrkleika sinna sem er lykilþáttur í að byggja upp jákvæða sjálfsmynd. Mörg áhugamál barna stuðla að heilbrigði og geta nýst í þessu samhengi. Með því að gefa áhugasviðum þeirra rými í skólastarfinu gefst tækifæri til að vinna út frá styrkleikum og áhuga, byggja upp jákvæða sjálfsmynd og efla þannig heilbrigði.

Leiðir:

- Hlúa markvisst að þroska og heilbrigði, velferð og vellíðan frá ýmsum hliðum í öllu skólastarfi. Með daglegri hreyfingu og markvissu hreyfiuppeldi er lagður grunnur að góðri heilsu og jákvæðum viðhorfum til hollustu og heilsuræktar.
- Hafa skólabrag sem byggir á jákvæðni og samábyrgð allra sem vinna í skólasamfélaginu.
- Vinna eftir forvarnarstefnu sveitarfélagsins og skólans.
- Vinna að heilsueflandi skólastarfi.
- Bjóða upp á tómstunda- og íþróttaskóla á skólatíma fyrir elsta árgang leikskólans og 1.–4. bekk þar sem börn fá kynningu á íþróttagreinunum.
- Taka þátt í sameiginlegum verkefnum á landsvísi, s.s. Lífshlaupinu, Norræna skólahlaupinu og Skólahreysti.
- Leggja áherslu á reglubundna og uppbyggilega forvarnarfræðslu.

- Vinna samkvæmt ráðleggingum Lýðheilsustöðvar um næringu og hollustu í mötuneytum skólans.
- Veita börnum reglubundna fræðslu um heilbrigði og velferð.
- Hafa starfandi námsráðgjafa sem nemendur geta leitað til með hugðarefni sín og m.a. tekið áhugasviðspróf.
- Vinna að heilbrigði og velferð nemenda í lífsleiknikennslu, t.a.m. eflingu jákvæðrar sjálfsmyndar og góðra samskipta.
- Standa fyrir viðburðum sem er þáttur í að byggja upp sjálfstraust og sjálfsmynd barna.
- Heilsuvernd skólabarna sinni skipulagðri heilbrigðisfræðslu og hvetji til heilbrigðra lífshátta ýmist í hópi eða á einstaklingsgrunni.
- Leggja áherslu á góð samskipti heimila og skóla sem almennt stuðlar að velferð barna.

3.1.5. Jafnrétti

Öll viðfangsefni skólastarfs eiga að grundvallast á jafnræði og jafnrétti. Efla þarf skilning barna á stöðu kynjanna í nútíma þjóðfélagi og búa bæði kynin jafnt undir virka þátttöku í samfélaginu, hvort heldur sem er í einkalífi, fjölskyldulífi eða atvinnulífi. Jafnréttismenntun vísar til inntaks kennslu, kennsluhátta og námsumhverfis og áhersla skal lögð á umburðarlyndi og víðsýni gagnvart ólíkri menningu, þjóðerni, trúarbrögðum, lífsskoðunum, kynhneigð og fötlun.

Leiðir:

- Vinna markvisst að jafnrétti í öllu skólastarfi.
- Öll börn hafi jöfn tækifæri til náms, þroska og þátttöku í félagslífi.
- Stuðla að því að öll börn njóti alhliða menntunar og fái hvatningu í samræmi við þroska og áhuga.
- Efla sjálfstæði og sjálfsvirðingu barna.
- Einstaklingsmiðað nám þar sem komið er til móts við margbreytilegan hóp.
- Kynna börnum málefni hinna ýmsu þjóðfélagshópa og hvetja til jákvæðni og umburðarlyndis gagnvart fjölbreytileika mannlífsins.
- Vinna með Uppbyggingarstefnuna í Heiðarskóla.
- Leggja í starfi áherslu á gildi skólans: virðingu, vellíðan, metnað og samvinnu.
- Skólastarfið sé til fyrirmyndar með allt sem jafnréttismál varðar.
- Vinna eftir jafnréttisstefnu sveitarfélagsins og jafnréttisáætlun skólans.

Skólinn hefur sett sér nánari áætlun um markmið og leiðir í Jafnréttisáætlun Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar sem [má sjá hér](#).

3.1.6. Sköpun

Sköpunargleði leiðir til námsáhuga þegar börn skynja merkingu viðfangsefnanna og geta tengt það við raunverulegar aðstæður. Sköpun byggist á gagnrýnni hugsun og því að geta farið út fyrir mengi hins þekkta og þar með aukið þekkingu sína og leikni. Sköpun sem grunnþáttur í menntun skal stuðla að ígrundun, persónulegu námi og frumkvæði í skólastarfi. Sköpun er grunnurinn að því að horfa til framtíðar og móta sér framtíðarsýn, taka þátt í mótun lýðræðissamfélags og skapa sér hlutverk innan þess. Sköpun í skólastarfi felst í því að móta viðfangsefni sem örva hugmyndaflug einstaklings eða hóps, gera eitthvað nýtt eða öðruvísi en viðkomandi hefur áður gert og miðla til annarra. Sköpunarferlið er ekki síður mikilvægt en afraksturinn. Áhersla er lögð á að börn öðlist sem dýpstán skilning á því sem þau eru að fást við í náminu með skapandi starfi, verklegri færni og nýsköpun. Hvetja skal til gagnrýnnar hugsunar í öllu starfi og öllum námsgreinum sem leiða mun til frumkvæðis, frumleika og sjálfstæðis í vinnubrögðum. Leikur er mikilvæg námsaðferð og opnar víddir þar sem sköpunargleði barna getur notið sín. Hamingja og gleði liggja í því að finna hæfileikum sínum farveg og fá að njóta sín sem einstaklingur og hluti af heild. Sköpun er mikilvægur grunnur að því að horfa til framtíðar og móta sér framtíðarsýn, taka þátt í mótun lýðræðissamfélags og skapa sér hlutverk innan þess.

Leiðir:

- Áhersla á sköpun, frumkvæði og frumleika við margvísleg verkefni. Útfærsla og afrakstur einstakra verkefna byggir oft á sköpun og hugmyndaflugi barna.
- Brjóta skólastarfið upp á ýmsan máta og hafa starfið eins skapandi og fjölbreytt og kostur er.
- Vinna að skapandi viðfangsefnum með aðferðafræði nýsköpunar, þ.e. að skapa eitthvað nýtt eða endurnýta eða breyta vöru eða þjónustu sem er til fyrir.
- Bjóða upp á fjölbreytt verkefni sem örva frjóa hugsun, frumkvæði og sjálfsmynd.
- Beita fjölbreyttum námsmatsaðferðum.
- Þemavinna og samþættingu bók-, list- og verkgreina.
- Vinna samkvæmt aðferðafræði könnunaraðferðarinnar í Skýjaborg.
- Fylgja eftir Grænfánastefnu skólans.
- Börn njóti sköpunar á eigin forsendum.
- Vinna með opinn efnivið.

3.2. Samstarf leik- og grunnskóla

Skólaganga barna á að mynda samfellda heild þannig að reynsla og nám barna á fyrri skólastigum nýtist þeim á því næsta. Að ljúka leikskólanámi og byrja í grunnskóla felur í sér breytingar fyrir börn og fjölskyldur þeirra. Til að skapa börnum öryggi og ný námstækifæri er mikilvægt að nám og uppeldi í grunnskóla byggist á fyrri reynslu og námi þeirra. Sú þekking og þau viðfangsefni sem börnin fást við í leikskólanum verða grunnur sem grunnskólanámið

byggist á. Jafnframt fá þau tækifæri til að takast á við áframhaldandi krefjandi verkefni og öðlast nýja reynslu. Vegna ólíkra starfshátta og umhverfis leik- og grunnskóla getur barn upplifað miklar breytingar við að fara á milli þessara skólastiga. Rannsóknir og reynsla hafa sýnt að samvinna, samfella og tengsl skólastiga veita börnum mikið öryggi á þessum tíma- mótum og geta auðveldað flutning milli skólastiganna.

Til að auka samfellu á milli skólastiga enn frekar er stoðþjónusta sameiginleg og nokkrir starfsmenn vinna á báðum starfsstöðvum, s.s. sérkennari, þroska- eða iðjuþjálfari og leik- og grunnskólakennari.

Markmið samstarfsins er að:

- Skapa samfellu í uppeldi og námi barna í leik- og grunnskóla.
- Stuðla að vellíðan og öryggi barna við að fara úr leikskóla í grunnskóla.
- Hlusta á raddir barna og foreldra, efla lýðræði og áhrif þeirra á skólaskilin.
- Byggja upp gagnkvæma þekkingu og skilning á starfi starfsmanna þvert á skólastigin.
- Skapa samræðugrundvöll milli starfsfólks leik- og grunnskóla.
- Tryggja upplýsingamiðlun milli skólastiganna.
- Auka símenntun starfsmanna þvert á skólastigin.

Persónuupplýsingar sem liggja fyrir um hvert barn í leikskóla, og nauðsynlegar eru fyrir velferð og aðlögun barnsins í grunnskólanum, skulu fylgja barninu í grunnskólann samkvæmt 16. gr. Laga um leikskóla nr. 90/2008. Leikskóla ber að senda upplýsingar með barni og láta foreldra vita um upplýsingagjöfina. Upplýsingar eru settar fram á skilafundi með fulltrúum leikskóla og grunnskóla áður en barnið hefur grunnskólagöngu. Öll sérkennslugögn flytjast yfir af sérkennara skólans. Jafnframt er foreldrum skylt að veita upplýsingar um barnið sitt sem nauðsynlegar eru fyrir skólastarfið og velferð barnsins. Meðferð mála er í samræmi við persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga.

Heimsóknir í Skýjaborg og Heiðarskóla

- Skilgreint og skipulagt samstarf og samvinna er á milli Heiðarskóla og Skýjaborgar sem starfsfólk skólanna vinna að í sameiningu.
- Gagnkvæmar ferðir elstu barna leikskólans og 1. bekkjar yfir skólaárið, sex ferðir á hvorri önn. Einnig er stefnt að samstarfi utan veggja skólans t.d. í Fannahlíð eða Ölver, sveitabæ eða fjöru. Meginþema í skólasamstarfsverkefnum tengjast umhverfis- og náttúruvernd og að leikskólabörnin læri að þekkja húsnæði, umhverfi og starfshætti grunnskólans ásamt því að kynnast starfsfólki og nemendum.
- 1. bekkur heimsækir leikskólann einu sinni á hvorri önn.
- Nemendur í 3. bekk lesa fyrir leikskólabörn á Degi íslenskrar tungu.
- 7. bekkur les sögur í tengslum við undirbúning fyrir Stóru upplestrarkeppnina.

- Umhverfisnefndir Heiðarskóla og Skýjaborgar reyna að funda saman einu sinni yfir veturinn, gjarnan á vorskóladögum.
- Sameiginleg sýning er undirbúin fyrir Fullveldishátíð skólans í Heiðarskóla.
- Boðið er upp á valgrein þar sem nemendur í unglingadeild fá tækifæri til að kynnast starfinu á Skýjaborg.

Tengsl og skil skólastiga

- Sérkennari og deildarstjóri Regnbogans halda utan um öll gögn er varða elstu börn leikskólans og tryggja að samræmdar upplýsingar fari á milli leik- og grunnskóla þegar fyrir liggur hvaða kennari tekur við 1. bekk.
- Deildarstjóri Regnbogans lætur foreldra/forráðamenn vita af upplýsingagjöf til grunnskólans, þ.e. almenna umsögn um hvert barn og greiningar ef við á.
- Vorskóli og foreldrakynning er haldin að vori í Heiðarskóla fyrir nýja nemendur og foreldra/forráðamenn þeirra.

Samstarf starfsfólks

- Skipulagsfundir að hausti: Leik- og grunnskólakennarar skipuleggja og kynna samstarf vetrarins.
- Endurmat vegna haustannar, skipulagsfundur við annaskil: Kennarar á báðum skólastigum funda og fara yfir samstarf haustannar.
- Matsfundur að vori: Kennarar á báðum skólastigum meta árangur af samstarfi vetrarins, fara yfir það og koma með tillögur að úrbótum.
- Foreldrar og starfsmenn meta samstarf skólanna í viðhorfakönnunum.
- Skilafundir: Deildarstjóri og sérkennari koma nauðsynlegum upplýsingum til umsjónakennara 1. bekkjar.
- Samræming skóladagatala Heiðarskóla og Skýjaborgar og síðan grunnskólum Akraness með vetrarfrísdaga ef því er við komið.
- Matráðar leik- og grunnskóla samræma matseðla og innkaup.
- Samræmd innkaup skólans í heild, m.a. vegna þrifa og ræstingar.
- Kennaraskipti í leik- og grunnskóla. Brúa bilið milli skólastiga og kynnast störfum hvers annars. Kennarar leik- og grunnskóla taka þátt í kennslu hver hjá öðrum.
- Leikskóla- / byrjendalæsi: Kennsluaðferð ætluð elstu börnum í Skýjaborg og nemendum í 1. – 4. bekk. Starfsfólk leikskóla og kennarar í 1. – 4. bekk sjá um skipulag.

Menning og fræðsla

Samstarf og samnýting er um ýmiskonar kynningar, fræðslu og sýningar sem geta hentað börnum annars vegar og starfsfólki hins vegar.

Fræðsla fyrir alla starfsmenn skólans:

- Áherslur skólans í heild í þróunarmálum og endurmenntun.
- Umhverfismennt, fræðsla og verkefni.

- Fræðsla fyrir starfsfólk „Fræðslustjóri að láni“.
- Fræðsla fyrir starfsfólk – Byrjendalæsi, málörvun, tækniþróun o.fl.

Fræðsla og kynningar fyrir börn:

- Tónlist fyrir alla.
- Danskennsla.
- Heilsuefling.
- Dagur umhverfis í apríl, ráðstefna og útiverkefni, s.s. gróðursetning.
- Lögregla.
- Slökkvilið.
- Hjóladagur.
- Brúðu- og leiksýningar.
- Upplestur rithöfunda úr barnabókum.
- Utanaðkomandi fræðsla.

4. Kafli – Stoðþjónusta

Í Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar er lögð áhersla á að koma til móts við öll börn. Jafnrétti til náms er haft að leiðarljósi þar sem stuðlað er að alhliða þroska og menntun barna í samræmi við leik- og grunnskólalög. Í núgildandi lögum um grunnskóla segir að hann skuli leitast við að haga störfum sínum í sem fyllstu samræmi við eðli og þarfir barna og stuðla að alhliða þroska, heilbrigði og menntun hvers og eins. Einnig segir að börn sem eiga erfitt með nám sökum sértækra námsörðugleika, tilfinningalegra eða félagslegra örðugleika og/eða fötlunar, sbr. 2. gr. laga um málefni fatlaðra, börn með leshömlun, langveik börn og önnur börn með heilsutengdar sérþarfir, eigi rétt á sérstökum stuðningi í námi í samræmi við metnar sérþarfir. Jafnframt kemur fram að börn eigi rétt á að njóta náms- og starfsráðgjafar af aðilum sem uppfylla skilyrði laga um náms- og starfsráðgjafa.

Markmið stoðþjónustu skólans er að mæta þörfum þessara barna með sérkennslu, stuðningskennslu og/eða öðrum sértækum úrræðum. Til þess að ná fyrrgreindum markmiðum er áhersla lögð á að meta þroska og þarfir hvers barns fyrir sig, sveigjanlega kennsluhætti og þverfaglega samvinnu. Í skólanum er lögð áhersla á gott samstarf allra þeirra sem að barninu koma, bæði utan skóla og innan, til þess að ná sem bestum árangri. Markvisst er unnið að þessum markmiðum með teymisvinnu þeirra sem að barninu koma hverju sinni.

Undir stoðþjónustu Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar starfa sálfræðingur og talmeinafræðingur í verktöku, sérkennari, þroskaþjálfari, stuðningsfulltrúar og náms- og starfsráðgjafi. Einnig nýtur skólinn þjónustu skólahjúkrunarfræðings frá Heilbrigðisstofnun Vesturlands.

Stefnu Skýjaborgar í að mæta sértækum þörfum barna [má sjá hér](#). Heildaráætlun stoðþjónustu Heiðarskóla [má sjá hér](#).

4.1. Skólasálfræðingur

Skólasálfræðingur veitir þjónustu í samræmi við 40. gr. grunnskólalaga frá 2008 og reglugerð nr. 584/2010 um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemenda-verndarráð í grunnskólum. Verkefnin geta verið margvísleg, en fyrst og fremst er um að ræða greiningu á þeim, sem eiga í námslegum og tilfinningalegum erfiðleikum og leit að leiðum þeim til aðstoðar. Skólasálfræðingur veitir ráðgjöf til kennara og foreldra og vísar, ef þörf krefur, til sérhæfðra úrræða utan svæðis.

4.2. Talmeinafræðingur

Starf talmeinafræðings felst aðallega í að greina málþroskafrávik hjá börnum á leik- og grunnskólaaldri sem geta lýst sér í slökum málskilningi, máltjáningu og/eða framburðargöllum. Hann finnur orsök þeirra frávika sem finnast í málþroska og veitir kennurum, leikskólakennurum og ekki síst foreldrum ráðgjöf um hvernig tekið skuli á vandanum. Einnig sinnir talmeinafræðingur talkennslu og talþjálfun í þeim tilfellum þar sem ráðgjöf ein og sér dugir ekki til.

4.3. Hjúkrunarfræðingur

Skólahjúkrunarfræðingur skólans er að jafnaði í skólanum einu sinni í mánuði. Verksvið skólaheilsugæslunnar má finna á vefsíðu 6H heilsunnar:
www.6h.is/images/stories/Foreldrabref/heilsuvbarna3.pdf.

4.4. Sérkennari / þroskaþjálfari / iðjuþjálfari

Sérkennari skólans sinnir börnum bæði í leikskóla og grunnskóla eftir þörfum hverju sinni. Sérkennari heldur utan um þau börn sem þurfa á sértækri aðstoð að halda í skólanum, framkvæmir skimanir og aðstoðar við að koma málefnum einstakra barna í farveg vakni grunur um frávik í þroska, hegðun eða námsframvindu.

Sérkennari aðstoðar við skipulagningu sérkennslu, sinnir ráðgjöf til foreldra og starfsmanna og sinnir sérkennslu.

Þroskaþjálfari/iðjuþjálfari starfar samkvæmt hugmyndafræði þroska- / iðjuþjálfunar og siðareglum þroska- / iðjuþjálfara. Í starfi þroska- / iðjuþjálfara felst þjálfun, fræðsla, uppeldi, ummönnum, leiðsögn og ráðgjöf. Starf þroska- / iðjuþjálfara miðar fyrst og fremst að því að auka sjálfstæði barna, félagslega, námslega og í athöfnum daglegs lífs.

4.5. Náms- og starfsráðgjafi

Hlutverk náms- og starfsráðgjafa er að standa vörð um velferð nemenda á sem breiðustum vettvangi. Náms- og starfsráðgjafi vinnur í nánú samstarfi við foreldra, hefur samráð við aðra sérfræðinga innan og utan skólans og vísar málum einstakra nemenda áfram ef þörf er á. Náms- og starfsráðgjafi er bundinn þagnarskyldu gagnvart skjólstæðingum sínum.

Helstu hlutverk náms- og starfsráðgjafa eru ráðgjöf og fræðsla við einstaklinga og hópa. Ráðgjöfin miðar að því að nemendur efli og þroski þekkingu á sjálfum sér og þeim námsaðferðum og námstækni sem hentar hverjum og einum. Lögð er áhersla á fræðslu og upplýsingagjöf um námsleiðir, störf og atvinnulíf til að auðvelda ákvörðun um nám eða starf að loknum grunnskóla. Náms- og starfsráðgjafi sinnir t.d. persónulegri ráðgjöf við nemendur, vinnur með reiðistjórnun, streitu- og kvíðastjórnun, hópefli í stærri og minni hópum o.fl.

4.6. Nemendaverndarráð

Samkvæmt 40. gr. grunnskólalaga skal skólastjóri samræma innan hvers skóla störf þeirra sem sjá um málefni einstakra barna er lúta að sérfræðipjónustu, námsráðgjöf og skólaheilsugæslu með stofnun nemendaverndarráðs. Skólastjóri er ábyrgur fyrir starfsrækslu ráðsins og stýrir fundum þess. Nemendaverndarráð er skipað skólastjórum Heiðarskóla og Skýjaborgar, sérkennara/þroskaþjálfra, náms- og starfsráðgjafa, skólasálfræðingi, skólahjúkrunarfræðingi, félagsmálastjóra sveitarfélagsins ásamt fulltrúa barnaverndar (ef það er ekki sami einstaklingurinn). Nemendaverndarráð fundar mánaðarlega. Í 17. gr. reglugerðar nr. 584/2010 um nemendaverndarráð í grunnskólum segir:

“Hlutverk nemendaverndarráðs er að samræma skipulag og framkvæmd þjónustu við nemendur varðandi skólaheilsugæslu, náms- og starfsráðgjöf og sérfræðipjónustu og vera skólastjóra til aðstoðar um framkvæmd áætlana um sérstaka aðstoð við nemendur. Samstarfið getur verið bæði vegna einstakra nemenda og forvarnarstarfs.”

Nemendaverndarráð fjallar um sérstök úrræði fyrir einstaka barn eða hópa sem lögð hafa verið fyrir ráðið. Starfsfólk skóla, foreldrar, nemendur og fulltrúar sérfræðipjónustu skólans, sem og fulltrúar ráðsins, geta óskað eftir því við skólastjóra eða fulltrúa hans í nemendaverndarráði að mál einstakra barna eða hópa verði tekin fyrir í ráðinu. Ráðið metur hvaða viðbótarupplýsinga er þörf og boðar á sinn fund umsjónarkennara og foreldra svo og aðra aðila sem tengjast málinu ef þörf krefur.

4.7. Einstaklingsnámskrá og námsmat

Einstaklingsnámskrá er gerð fyrir þau börn sem geta ekki af einhverjum ástæðum fylgt skólanámskrá. Uppbygging námskránna er mismunandi en allar taka þær mið af Aðalnámskrá leik- eða grunnskóla, deilda- eða bekkjarnámskrám og sértækum þörfum barna. Áhersla er lögð á að markmið einstaklingsnámskrár séu eins mælanleg og kostur er.

Einstaklingsnámskrá er ítarleg áætlun fyrir barn með fötlun eða miklar sérþarfir sem unnin er af kennara í samráði við foreldra og barnið sjálft, ef við á. Þetta á einnig við um bráðger börn. Einstaklingsnámskrá byggir á aðalnámskrá en felur oft í sér veruleg frávik frá henni og tekur til markmiða, inntaks og leiða fyrir ákveðið tímabil. Einstaklingsnámskrá byggir jafnframt á viðmiðum, greinandi prófum og skimunarprófum.

Námsmat er framkvæmt á mismunandi hátt í samræmi við einstaklingsnámskrá. Sem dæmi má nefna próf, einstaklingsmiðaðar kannanir, gátlista, umsögn, huglægt mat og möppumat.

4.8. Kennslu- og þjálfunaraðferðir

Stuðst er við mismunandi kennslu- og þjálfunaraðferðir innan sérkennslunar. Í einstaklingsnámskrá má sjá leiðir að markmiðum þar sem fram kemur hvaða aðferðir eru notaðar. Sem dæmi um kennslu- og þjálfunaraðferðir innan sérkennslunnar má nefna TEACCH, atferlisþjálfun, hlutbundin gögn, kennslubækur, tölvur og tölvuforrit, I-pad, talgervlar, óhefðbundnar tjáskiptaaðferðir, umbunarkerfi, stýrisþjöld og sjónrænt skipulag svo eitthvað sé nefnt.

4.9. Tengslastofnanir

Helstu stofnanir sem skólinn er í samstarfi við eru: Heilsugæsla Vesturlands Akranesi, BUGL, Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins og félagsþjónusta Hvalfjarðarsveitar.

4.10. Skimanir og mat á þroska og námi

Skýjaborg

Tími /áætlun um framkvæmd	Þátttakendur	Umsjón
• TRAS – skráning á málþroska barna	Öll börn frá 2 ára	Deildarstjórar
• MIO – Skimunarefni í stæ	Öll börn frá 2 ára	Deildarstjórar
• Hljóm-2	elstu börn leikskólans	Sérkennari/deildarstj.
• Orðaskil	eftir þörfum	Foreldrar/leikskólak.
• Told-2P	eftir þörfum	Talmeinafr./sérk.
• SFA/skólafærni	eftir þörfum	Sérkennari.
• ABCC-listi	eftir þörfum	Sérkennari.
• Íslenski þroskalistinn	eftir þörfum	Sérk./leikskólakennari.
• Íslenski smábarnalistinn	eftir þörfum	Sérk./leikskólakennari.

Heiðarskóli

Tími /áætlun um framkvæmd	Þátttakendur	Umsjón
Haustönn.		
• Sept: Tove Krogh	1. bekkur	Sérkennari.

• SFA/skólafærni	eftir þörfum	Sérkennari.
• Sept: MOT/hreyfiproski	1. bekkur	Íþr.kennari.
• Samræmd könnunarpróf		
Sept: Í íslensku, stærðfræði	4. og 7. bekkur	Umsjónark./sérk.
• Samræmd könnunarpróf		
Sept: Íslensku, stærðfræði, ensku	10. bekkur	Umsjónark/sérk.
• Okt: Læsi 1	1. bekkur	Sérkennari.
• Okt: Læsi 2	2. bekkur	Sérkennari.
• Nóv/des: Stafa/raddlestrar		
og lesskilningspróf/Orðarún	1. – 7. bekkur	Umsjónark./sérk.

Tími /áætlun um framkvæmd	Þátttakendur	Umsjón
---------------------------	--------------	--------

Vorönn:

• Feb/mars: Lesmál	2. bekkur	Umsjónark./sérk.
• Feb: Læsi 2	1. bekkur	Sérkennari.
• Feb: Læsi 2	2. bekkur	Sérkennari.
• Stafa/raddlestrar		
• og lesskilningspróf/Orðarún x2	1. – 3. bekkur	Umsjónark./sérk.
• Stafa/raddlestrar		
• og lesskilningspróf/Orðarún x1	4. – 7. bekkur	Umsjónark/sérk
• Feb: LOGOS-skimun	3. bekkur	Sérkennari.
• Mars: Talnalykill	3. bekkur	Sérkennari.
• Mars: LOGOS-skimun	4. bekkur	Sérkennari.
• Feb: LOGOS-skimun	6. bekkur	Sérkennari.
• Mars: LOGOS-skimun	7. bekkur	Sérkennari.
• GRP-14	8. bekkur	Umsjónark./sérk..
• Feb/mars: LOGOS-skimun	9. bekkur	Sérkennari.
• Feb: Talnalykill	9. bekkur	Sérkennari.
• Mars: LOGOS-skimun	10. bekkur	Sérkennari.
• Apríl: Læsi 3	1. bekkur	Sérkennari.

5. Kafli – Matsáætlun um skólanámskrá

Árangur skólanámskrár Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar skal metinn reglulega. Byggja skal á heildstæðu sjálfsmati og ytra mati til að greina, meta og þróa skólastarfið.

Viðmið um gæði og árangur:

- Gera umbótaáætlun árlega sem byggð er á niðurstöðum innra og ytra mats og framfylgja.
- Gera starfsáætlun árlega í samráði við starfsfólk, foreldra og börn sem er lögð fyrir skólaráð og fræðslunefnd og framfylgja.
- Endurskoða hluta úr skólanámskránni árlega og uppfæra þannig að á 5 ára tímabili er heildarmat og endurskoðun yfirstaðin á allri skólanámskránni. Starfsfólk skólans, sem og aðrir hagsmunaaðilar eftir þörfum, fara yfir þau markmið sem sett eru fram í skólanámskránni og þau viðmið sem stefnt er að. Í framhaldi skal endurmeta markmiðin / viðmiðin og/eða gera umbætur í starfi.

6. Kafli – Uppeldi og nám í Skýjaborg

Samkvæmt lögum um leikskóla skal velferð og hagur barna vera leiðarljós í öllu starfi. Veita á börnum umönnun og menntun, búa þeim hollt og hvetjandi uppeldisumhverfi og örugg náms- og leikskilyrði. Stuðla á að því að nám fari fram í leik og skapandi starfi þar sem börn njóta fjölbreyttra uppeldiskosta. Starfshættir leikskóla eiga að mótast af umburðarlyndi og kærleika, jafnrétti, lýðræðislegu samstarfi, ábyrgð, umhyggju, sáttfýsi, virðingu fyrir manngildi og kristinni arfleidd íslenskrar menningar.

6.1. Starfsgrundvöllur

Í leikskólanum Skýjaborg starfa saman sjálfstæðir einstaklingar sem bera virðingu fyrir sjálfum sér og umhverfi sínu.

Starfsgrundvöllur leikskólans tekur mið af þeim markmiðum og áherslum sem sett eru fram í lögum um leikskóla sem og aðalnámskrá leikskóla.

Meginmarkmið uppeldis og kennslu í leikskóla eru að:

- fylgjast með og efla alhliða þroska barna í náinni samvinnu við foreldra,
- veita skipulega málörvun og stuðla að eðlilegri færni í íslensku,
- hlúa að börnum andlega, vitsmunalega og líkamlega í samræmi við þarfir hvers og eins svo að börnin fái notið bernsku sinnar,
- stuðla að víðsýni barna og efla siðferðisvitund þeirra,
- leggja grundvöll að því að börn verði sjálfstæðir, virkir og ábyrgir þátttakendur í lýðræðisþjóðfélagi sem er í örri og sífelldri þróun,

Leiðarljós leikskóla

- Leikskóli á að vera lýðræðislegur vettvangur og lærdómssamfélag þar sem starfsfólk, foreldrar og börn eru virkir þátttakendur og hafa áhrif á ákvarðanir um málefni leikskólans.
- Starfshættir leikskóla eiga að hvetja til samvinnu og samstarfs milli barna, starfsfólks, foreldra og nærsamfélags.
- Leikskóli á að vera félags- og menningarlegur vettvangur þar sem þjóðararfur og gildi íslensks samfélags skipa veglegan sess.
- Leikskóli á að vera samfélag þar sem hver einstaklingur nýtur virðingar og leggur sitt af mörkum.
- Starfshættir leikskóla eiga að taka mið af umhverfi leikskólans og því samfélagi sem hann er í. Jafnframt á leikskólinn að vera virkur þátttakandi í samfélaginu og hafa áhrif á það.

Aðalnámskrá leikskóla 2011.

- rækta hæfileika barna til tjáningar og sköpunar í þeim tilgangi m.a. að styrkja sjálfsmynd þeirra, heilbrigðisvitund, öryggi og hæfni til mannlegra samskipta.

Á grunni þessara markmiða er skólanámskrá leikskólans Skýjaborgar unnin.

6.2. Kenningagrunnur

Að læra af reynslunni- learning by doing

Sú uppeldisfræði- og menntastefna sem leikskólinn aðhyllist er sótt í smiðju John Dewey, kennara og heimspekings, um það hvernig börn læra. Að læra af reynslunni (learning by doing) er eitt af einkunarorðum Dewey og er með því lögð áhersla á að virkja athafnapörf barna og áhugahvöt með því að leyfa þeim að fást við viðfangsefnin í stað þess að vera óvirkir meðtakendur. **Sköpunargleði** og **frumkvæði** barna á að vera í brennidepli.

Dewey lagði einnig áherslu á að innan veggja skólans væri barninu kennt að lifa og starfa sem sérstakur einstaklingur í samfélagi við aðra og á skólinn að vera nokkurs konar spegilmynd af samfélaginu. Áhersla er lögð á að barn læri í samvinnu við samfélagið og af umhverfinu. Barnið á að fá tækifæri til að móta eigin veröld með **lýðræðislegum** vinnubrögðum.

Samkvæmt Dewey er hlutverk kennarans að leiða börnin í þekkingarleit sinni, spyrja opinna spurninga og þroska þannig **gagnrýna og skapandi hugsun**. Börnin eiga að fá tækifæri til að **rannsaka** sjálf og prófa til að öðlast þekkingu, þannig skiptir ferlið meira máli en útkoman. Kennarinn á að taka þátt í starfinu með barninu og fræða það í gegnum leikinn.

Leiðarljós leikskóla

- Leikskólastarf skal byggjast á jafnrétti, virðingu fyrir margbreytileika mannlegrs og öðrum menningarheimum.
- Virða skal rétt allra sem þar dvelja, óháð kynferði, bakgrunni, aðstæðum eða getu og leitast við að koma til móts við þarfir allra.
- Menntun til sjálfbærni á að endurspeglast í öllu starfi leikskóla í virku samstarfi við heimili og nærsamfélag.
- Í leikskóla þarf að finna fjölbreyttar leiðir til samstarfs við fjölskyldur og leita margvíslegra leiða til að koma á framfæri upplýsingum um starfshætti og starf leikskólans.

Aðalnámskrá leikskóla 2011.

6.3. Starfsaðferðir

Börnin læra það sem fyrir þeim er haft

Starfsaðferðir leikskólans Skýjaborgar byggja m.a. á kenningum Howards Gardner kennslufræðings um fjölgreindir og Caroline Pratt um opinn efnivið.

Kennslufræðingurinn Howard Gardner setti kenningu sína um fjölgreindir fyrst fram á níunda áratug tuttugustu aldar. Gardner telur að í hverjum einstaklingi búi a.m.k. 8 greindir: málgreind, rök- og stærðfræðigreind, rýmisgreind, líkams- og hreyfigreind, tónlistargreind, samskiptagreind, sjálfsþekkingar-greind og umhverfisgreind. Styrkleiki greindanna er mismunandi hjá hverjum einstaklingi og er mikilvægt að umhverfið sé þannig skipulagt að einstaklingurinn hafi tækifæri til að þróa greindirnar í viðhlítandi getustig.

Umhverfi og verkefni eiga að vera skipulögð á **fjölbreyttan** hátt þannig að einstaklingurinn geti auðveldlega fundið leið sem hentar best hverju sinni til að taka þátt í daglegu starfi eða einstaka verkefni.

Lykilorð í hugmyndafræði Caroline Pratt eru sjálfsnám og barnið allt. Meginmarkmið í kenningum hennar eru að efla **alhliða þroska** barnsins, **andlegan, líkamlegan, félagslegan** og **tilfinningalegan**.

Kennarinn á að stuðla að því að börnin vinni og læri af innri áhugahvöt. Til þess telur hún opinn efnivið/leikefni mikilvægan þátt til **sköpunar** og **leiks**, efni sem börnin geta notað án leiðbeiningar og stjórnunar. Með því að bjóða upp á opinn efnivið er barnið hvatt til **gagnrýnnar** hugsunar, hann ýtir undir **forvitni** og **tilraunir**, þar ræður barnið sjálft för.

Í leikskólanum er lögð áhersla á einfalt skipulag sem allir geta fylgt. Opnar spurningar og opinn efniviður hjálpa börnum í **þekkingarleit** sinni, sem skiptir meira máli en útkoman sjálf. Kennarar skipuleggja umhverfið og fylgja síðan barninu í þekkingarleit sinni.

Leiðarljós leikskóla

- Í leikskóla á að stuðla að því að börn þrói með sér jákvæða sjálfsmynd með því að virða sérstöðu og sjónarmið hvers einstaklings.
- Í leikskóla eiga börn að fá tækifæri til að fást við viðfangsefni sem taka mið af áhuga þeirra, styrkleikum og þroska þannig að trú þeirra á eigin getu aukist og hneigð þeirra til náms aukist.
- Í leikskóla á að byggja á reynsluheimi barna og skapa þeim merkingarbæra reynslu.
- Í leikskóla á að leggja áherslu á sjálfstæði og frumkvæði og hvetja á hvert barn til að taka ábyrgð á sjálfu sér.

Aðalnámskrá leikskóla 2011.

6.4. Uppeldissýn Skýjaborgar

Virðing – vellíðan – metnaður – samvinna

Í leikskólanum er unnið með gildi sem þeir aðilar sem koma að stefnumótun leikskólastarfsins telja mikilvæg. **Vellíðan, virðing, metnaður og samvinna** eru einkunnarorð leikskólans og leggur leikskólinn þau til grundvallar í starfi sínu. Í öllu starfi er leitast við að rækta og efla vellíðan, virðingu, metnað og samvinnu, einnig sjálfstæði, sjálfshjálp, jákvæð samskipti umburðarlyndi og kurteisi. Unnið er með þessi gildi í öllu starfi leikskólans og geta kennarar ávallt spurt sjálfa sig að því hvort starf þeirra eða viðbrögð samræmist uppeldissýn leikskólans.

Í leikskóla er barnið í brennidepli og eiga starfshættir að taka mið af **þroska** og **þörfum** hvers barns. Leikskólanám er **sambætt**, þar sem námssvið og námsþættir fléttast inn í daglegt líf og leik barnsins.

Í september árið 2009 sótti leikskólinn um að vera „Skóli á grænni grein“ en það verkefni miðar að því að í öllu starfi leikskólans sé umhverfisvernd og umhverfisfræðsla í fyrirrúmi. Leikskólinn flaggaði sínum fyrsta grænfána sumarið 2010 og fékk endurnýjun sumarið 2012. Markmið í leikskólanum er að umhverfisvernd og umhverfisfræðsla sé eins og rauður þráður í gegnum allt leikskólastarfið. Markmið og leiðir í Grænfánaverkefninu má sjá á heimasíðu Skýjaborgar www.skoli.hvalfjardarsveit.is.

6.5. Leiðir í leikskólastarfi

Í leikskóla skal leggja áherslu á **skapandi starf** og **leik** barnsins. Ekki er um beina kennslu að ræða sem stefnir að ákveðinni fræðilegri þekkingu. Leikskólafræði eru fremur þroskamiðuð en fagmiðuð, með áherslu á leik barna sem náms- og þroskaleið, uppgötvunarnám.

Í gegnum athafnir daglegs lífs fer fram mikið nám og gefst þar gott tækifæri til að sinna hverjum og einum og vinna með námssviðsmarkmið og gildi.

Til viðbótar við leikinn og athafnir daglegs lífs byggjum við starfið á skipulögðum stundum til að ná fram uppeldis- og námssviðsmarkmiðum leikskólans. Leikurinn er áfram í forgrunni í skipulögðum stundum.

6.5.1. Leikurinn

Leikurinn er hornsteinn leikskólanáms, hann er lífstjáning og **gleðigjafi** barnsins. Frjáls og sjálfsprottinn leikur er hið eðlilega tjáningarform barnsins og greinist hann frá öðru atferli í því að hann er **skapandi** og barnið stjórnar honum sjálft.

Í bernsku felur leikur í sér nám. Af leik sprettur ný þekking, ný tilfinning, nýjar athafnir og leikni. Í leik tjáir barn tilfinningar sínar og fær útrás fyrir þær. Sköpunarþörf og hugmyndaflug barnsins birtist í leikjum þess. Í leik taka börn þátt í **lýðræðislegum** athöfnum þegar þau setja fram eigin hugmyndir og þurfa jafnframt að skilja hlutina frá sjónarmiði annarra.

Í leik geta börn unnið með og gert tilraunir með hugmyndir sínar og öðlast nýjan skilning og nýja þekkingu. Í leik skapast vettvangur þar sem spurningar vakna og börn leysa vandamál sem upp koma, á eigin forsendum. Í leik eflast vitrænir og skapandi þættir. Leikurinn kallar á fjölbreytta notkun **tungumálsins, hreyfingu, félagsleg samskipti og tilfinningatengsl**. Leikur getur virkjað **sköpunarkraft** barna og löngun þeirra til að **læra og afla sér þekkingar**.

Í Skýjaborg er m.a. unnið eftir kenningum Birgitta Knutsdóttir Olafsson um leik barna. Hún telur að einn af hornsteinum leikskólastarfsins sé þátttaka fullorðinna í leik barna. Í samleik við fullorðinn læri barnið upphaflega að gera greinarmun á hvað er „í gamni“ og hvað er „í alvöru“. Í leiknum læri barnið einnig félagslegar leikreglur sem séu forsendur þess að geta leikið við aðra. Í leik með fullorðnum læri barn snemma leikmerkin og veit þá hvenær er leikur og hvenær ekki. Þessa hæfni nýti barnið sér alla ævi og kallast **félagsleg færni**.

Með yngri börnum taka kennarar þátt í leiknum með börnunum en leyfa **forvitni** og **sköpunargleði** barnanna að njóta sín. Kennarar grípa inn í ágreining milli barnanna og leiða þau í átt að lausn. Leikurinn felst í að skoða hluti, prufa hvernig þeir virka og hvaða áhrif barnið getur haft á hlutinn. Börnin leika mikið hlið við hlið en eru smám saman að færa leikinn yfir á stig hlutverka- og þykjustuleikja.

Eftir því sem börnin eldast því færari verða þau í að leika saman sjálf og felst hlutverk kennara því meira í að skipuleggja umhverfið, vera í nánd við börnin og fylgjast með og skrá leik barnanna. Kennarar fara inn í leikinn ef þörf er talin á t.d. til að hjálpa börnunum að halda leiknum áfram séu þau stopp eða til að aðstoða við lausn ágreinings komi hann upp. Hlutverka- og þykjustuleikir og hóp- og regluleikir eru meira áberandi hjá eldri börnum.

6.5.2. Athafnir daglegs lífs

Daglegt líf í leikskólanum tekur mið af þörfum barnahópsins hverju sinni. Leitast er við að skipuleggja umhverfi og athafnir þannig að allir geti tekið þátt í daglegu starfi. Dagskipulagið markast af athöfnum sem lúta að líkamlegum þörfum barna og heilsu. Þau matast, þvo sér, hvíla sig og sofa á föstum tímum og hefur leikurinn mikið vægi í dagskipulaginu þess á milli. Leitast er við að hafa jafnvægi milli frjálsra og skipulagðra leikja og verkefna.

Mikilvægt er að dagskipulagið sé í föstum skorðum til að skapa hefð og festu í leikskólastarfinu og til þess að barnið geti verið öruggt um til hvers sé ætlast til af því.

Í gegnum athafnir daglegs lífs vinna kennarar að uppeldis- og námsmarkmiðum leikskólans.

Að taka á móti börnum og foreldrum

Að heilsa og kveðja er mjög mikilvægt til að börn og foreldrar finni sig velkomin, að allir skynji að þeir skipti máli fyrir leikskólann. Góðar móttökur í upphafi dags geta haft áhrif á líðan barnsins þann daginn og góðar kveðjur geta hjálpað barni að koma aftur í leikskólann.

Að klæða sig í og úr

Í fataherbergi læra börn að klæða sig í og úr, læra hvað er viðeigandi klæðnaður fyrir veðurfarið þann daginn, þau þjálfar gróf- og fínhyfingar, málþroska og sjálfshjálp. Áhersla er á að hver og einn fái góðan tíma til að klæða sig í og úr, spjallað er við börnin á meðan og þeim hjálpað eftir þörfum. Rólegheit og gott pláss er forsenda fyrir því að barni gangi vel að athafna sig í fataklefanum og eru því aldrei fleiri börn í fataklefanum í einu en þarf til að góð ró sé.

Hreinlæti

Góðar hreinlætisvenjur eru okkur mikilvægar í leikskólanum og fer það eftir aldri og þroska barna hversu mikla aðstoð þau þurfa við hreinlæti. Börnin eru hvött til sjálfshjálpar við handþvott og salernisferðir en fá aðstoð ef þarf.

Matar- og kaffitímar

Matar- og kaffitímar eru þrír í leikskólanum. Morgunverður er framreiddur milli 8:30 og 9:00 og miðdegishressing kl. 14:45. Hádegisverður er kl.

11:40, en stundum aðeins fyrr á yngri deild. Fyrir hádegi er einnig boðið upp á ávaxtastund fyrir útiveru. Þau börn sem eru í leikskólanum á þessum tímum taka þátt í matmálstímunum.

Í matartímum gefst gott tækifæri til **málörvunar** og góðra **samskipta**. Börnin eru hvött til að hjálpa sér sjálf og eftir því sem þau eldast að hella í glös, skammta sér á diska og ganga frá.

Leiðarljós leikskóla

- Starfshættir leikskóla eiga að hvetja börn til að tjá sig og hlusta á frásagnir, sögur, ljóð og ævintýr.
- Í leikskóla á að nýta þau tækifæri sem gefast í daglegum samskiptum til að efla íslenska málvitund þar sem börn læra ný orð og hugtök og þróa tungumálið.
- Í leikskóla á að hvetja börn til að túlka og tjá sig á fjölbreyttan hátt, m.a. í gegnum leik, hreyfingu, myndmál, tónlist, tungumál, tölur og tákni

Aðalnámskrá leikskóla 2011.

Leiðarljós leikskóla

- Starfshættir leikskóla eiga að stuðla að virðingu barna fyrir náttúru og umhverfi sínu.
- Í leikskóla eiga börn að fá tækifæri til fjölbreyttrar hreyfingar og útiveru.
- Í leikskóla eiga börn að fá tækifæri til að fást við fjölbreytt verkefni sem bjóða upp á margar lausnir og hvetja til rannsóknar og ígrundunar.
- Starfshættir leikskóla eiga að hvetja til gagnrýnnar hugsunar og gefa börnum færi á að virkja sköpunarkraft sinn.
- Í leikskóla á að skapa aðstæður fyrir börn til að leika sér svo að þau fái svigrúm fyrir ímyndunarafli sitt og sköpun.

Aðalnámskrá leikskóla 2011.

Allir eru hvattir til að smakka allan mat en borin er virðing fyrir smekk barna á matnum. Matmálstímar eru rólegar stundir.

Hvíld

Hvíld er öllum nauðsynleg til að halda góðri orku út leikskóladaginn. Hvíldarstundir eru haldnar í samráði við foreldra, og þeir stjórna svefntíma barna sinna. Hvíldarstundir eru skipulagðar eftir aldri barna og svefntíma. Boðið er upp á að hlusta á sögu, tónlist, bókaskoðun eða svefn. Þau börn sem enn sofa úti í vagni fá að gera það í leikskólanum.

Umgengni

Frágangur og góð umgengni eru mikilvægir þættir í að kenna börnum að bera virðingu fyrir því sem við eigum. Þegar leik er lokið hjálpast börnin að við að ganga frá með aðstoð kennara.

6.5.3. Skipulagðar stundir

Í skipulögðum stundum er barnahópnum skipt upp til að hver og einn fái notið sín sem best á eigin forsendum og til að kennarar fái betri yfirsýn yfir þroska og getu hvers og eins. Misjafnt er hvort um er að ræða skiptingu ákveðna af kennurum eða af börnunum.

Val

Á eldri deild er frjálsum leik barnanna stýrt með vali á fyrirfram ákveðnum tímum. Barnið fær tækifæri til að velja viðfangsefni eftir getu eða áhuga, velja sér leiksvæði og/eða leikfélaga.

Markmið með vali er að:

- stuðla að sjálfstæði og sjálfræði barnsins
- bjóða upp á fjölbreytileg viðfangsefni
- nýta vel búnað og rými leikskólans

Hópastarf

Barnahópnum er skipt í smærri hópa, eftir aldri eða viðfangsefni hverju sinni, inni eða úti. Kennari hefur umsjón með hópnum eða viðfangsefninu. Að vinna saman í hóp kennir börnum að treysta hverju öðru sem er grundvöllur samstarfs og vináttu.

Hópastarf er skipulagt á mismunandi hátt eftir aldri barna. Á yngri deild snýr hópastarfið fremur að efninu sem verið er að vinna með en eftir því sem aldur og þroski leyfir fer hópastarfið að verða verkefnaþæðra.

Markmið með hópastarfi er að:

- vinna saman í hóp
- vinna að sameiginlegu markmiði
- efla alhliða þroska barnsins

Samvera

Á hverjum degi er samverustund þar sem m.a. er lesið, sungið, spjallað saman, hlustað á sögur, farið í leiki eða veðrið skoðað.

Í hverjum mánuði er sameiginleg samvera beggja deilda. Þá koma börnin saman á annarri hvorri deildinni og syngja saman.

Markmið með samverustund er að:

- efla alhliða þroska barnsins
- vinna að markvissri málörvun
- eiga notalega og góða stund saman

Útivera

Útivera og **hreyfing** eru samofnir þættir. Í útiveru komast börn í snertingu við **náttúruna**, þau læra að þekkja **nánasta umhverfi** sitt, meta það og bera **virðingu** fyrir því.

Útileiksvæði leikskólans býður upp á fjölbreytta möguleika til margskonar **hreyfileikja**, bæði sjálfsprottinna og skipulagðra. Vettvangsferðir, gönguferðir og skoðunarferðir eru einn þáttur útiverunnar. Frjáls leikur er einkunnarorð útiveru en tækifæri gripið ef barn sýnir náttúruöflum eða –lífi áhuga. Börnin eru hvött til náttúrufræðitilauna með vatn, vind, sand, steina og mold sem og þau hvött til að skoða dýralíf og gróðurfar á leikskólalóðinni og nánasta umhverfi.

Markmið með útiveru er að:

- Efla alhliða þroska barnsins.
- Auka styrk og þol.
- Efla líkamlegt og andlegt atgervi.

7. Kafli – Náms svið leikskólans

Námssvið leikskóla eru áherslupættir í leikskólauppeldi. Þau eru; **læsi og samskipti, heilbrigði og vellíðan, sjálfbærni og vísindi og sköpun og menning**. Náms sviðin skarast og þau eru samofin undirstöðupáttum leikskólastarfs: leik, daglegri umönnun og almennri lífsleikni. Í námskrá eru þau aðgreind til að tryggja hverju og einu sinn sess í daglegu starfi í leikskólanum. Unnið er að markmiðunum í daglegu starfi, skipulögðu hópastarfi og leik.

Í leikskólanum er unnið að þeim markmiðum sem sett eru fram í Aðalnámskrá leikskóla auk eigin áherslna innan einstaka námsviðs. Leiðir að markmiðum eru útfærðar af starfsfólki leikskólans og hefur starfsgrundvöllur leikskólans áhrif á leiðirnar og þann efnivið sem leikskólinn kys að nota til að vinna að markmiðunum.

Gildin í Skýjaborg og umhverfismennt ganga eins og rauður þráður í gegnum allt leikskólastarfið og eiga að endurspegla markmið náms sviðanna.

Á grunni skólanámskrár eru unnar deildarnámskrár.

7.1. *Sjálfbærni og vísindi*

Leikskólinn er staðsettur í nágrenni við ósnortna náttúru og hefur okkar nánasta umhverfi mikil áhrif á það hvernig unnið er með námssviðið. Leikskólinn er Grænánaskóli og hefur það verkefni áhrif á umhverfisvinnu í leikskólanum. Sú vinna er gegnum gangandi í öllu starfi en auk þess eru sett sérstök markmið í námssviðinu.

Í leikskólanum er ýtt undir forvitni barna um hvernig hlutir virka, eiginleika efna og þeim hjálpað við að öðlast skilning á umhverfi sínu og miðla þekkingu sinni. Unnið er með hugtök, tölur og tákni sem hjálpa börnum við að skilja hvernig hlutir og kerfi virka.

Útiveru er gefinn góður tími í dagsskipulaginu og er leikskólinn að vinna að því að innleiða hugmyndafræði útináms.

Markmið er að:

- ✓ Tryggja góðan tíma til útiveru í flestum veðrum.
- ✓ Barnið kynnist sínu nánasta umhverfi, náttúrulegu og manngerðu, vel og læri að umgangast það af virðingu.
- ✓ Auka þekkingu barnsins á náttúrunni og því sem í henni býr
- ✓ Læra að njóta náttúrunnar og kynnast fjölbreytileika hennar.
- ✓ Efla ábyrgðarkennd barnsins gagnvart umhverfi sínu.
- ✓ Kynna fyrir barninu hringrás náttúrunnar og sjálfbærri þróun.
- ✓ Vinna að markmiðum Græn fána-verkefnis.
- ✓ Vinna verkefni jafnt úti sem og inni.
- ✓ Kynna fyrir börnum náttúruna í sveitinni.
- ✓ Vinna með stærðfræði í daglegu starfi.
- ✓ Nýta upplýsingatækni í vinnu með umhverfi og náttúru.

Viðmið

- ✓ Fara út í öllum veðrum, klæða sig eftir veðri.
- ✓ Vettvangsferðir, styttri og lengri. Hver barnahópur fari a.m.k. hálfsmánaðarlega.
- ✓ Vinna áfram með þekkingu úr vettvangsferðum í leikskólanum.
- ✓ Tala vel um veðurfar, ekki til vont veður, bara óhentugur klæðnaður.
- ✓ Ræða um veðrið og áhrif þess á náttúruna, árstíðaskiptin.
- ✓ Skoða fræðibækur um dýr og náttúru.
- ✓ Nota endurvinnanlegan og endurnýtanlegan efnivið í starfinu.
- ✓ Búa til pappír c. 1x á ári.
- ✓ Hvetja og styðja börn til náttúrufræðitilauna úti og inni, færa náttúruna inn í leikskólann til skoðunar.
- ✓ Skoða skordýr og gróður í garðinum okkar og okkar nánasta umhverfi.
- ✓ Vinna grenndarverkefni.
- ✓ Nota Numicon í starfi með börnunum.
- ✓ Nýta spjaldtölvur í upplýsingasöfnun og vinnu með börnum þegar það hentar.

7.2. Heilbrigði og vellíðan

Heilbrigðir lífshættir eru hverju barni nauðsynlegir til að þroskast eðlilega. Öll hreyfing og góð næring stuðlar að andlegri og líkamlegri vellíðan. Leikir sem reyna á líkamann veita barni útrás og hvíld og slökun veita barni orku til frekari leikja.

Í leikskólanum er hreyfingu gefinn góður tími í dagsskipulaginu og er sérstaklega horft til þroska gróf- og fínhyfinga. Leitast er við að hafa gott jafnvægi milli hreyfingar og hvíldar/slökunar. Við athafnir daglegs lífs þjálfast börnin við að nota bæði gróf- og fínhyfingar s.s. við að klæða sig úr og í og við matarborðið. Í leikskólanum er boðið upp á efnivið sem nýtist bæði við að þjálfast sérstaklega gróf- og fínhyfingar s.s. perlur, púsl, leir, skriffæri, stóra púða, bolta og tæki til íþróttaiðkunar.

Líðan barns hefur áhrif á sjálfsmynd þess, t.a.m. hvort það hefur trú á eigin hæfni og er áhugasamt. Daglegar athafnir eiga að stuðla að líkamlegri og andlegri vellíðan barna og góðri heilsu. Umhyggja skal skipa stóran sess og mikilvægt er að starfsfólk leikskóla myndi góð og nán tengsl við börnin.

Skólinn stefnir að því að verða þátttakandi í verkefninu heilsuefandi leikskóli.

Markmið eru að:

- ✓ Barnið læri að njóta þess að hreyfa sig, inni og úti.
- ✓ Barnið læri að þekkja líkama sinn og hreyfigetu sína.
- ✓ Efla líkamlegt úthald barna.
- ✓ Efla samhyfingu hreyfinga.
- ✓ Barnið fái útrás fyrir hreyfipörf sína og læri leiðir til slökunar.
- ✓ Efla gróf- og fínhyfingar og samhyfingu augna og handa.
- ✓ Barnið læri mikilvægi hreinlætis.
- ✓ Barnið fái holla og góða næringu og geri sér grein fyrir mikilvægi næringar fyrir alhliða þroska.
- ✓ Gefa börnum tækifæri til að eiga heilbrigð, jákvæð og uppbyggjandi samskipti við börn og fullorðna.
- ✓ Tryggja öllum börnum tíma og rými til að leika og eiga félagsleg tengsl við jafningja sína.
- ✓ barnið læri almennar hreinlætis-venjur.
- ✓ Vinna markvisst að því að öll börn eigi góð og nán tengsl við fullorðna og önnur börn í leikskólanum

Viðmið:

- ✓ Hvetja börnin til sjálfshjálpar, með félagslegum styrkjum ef þarf.
- ✓ Skipulagðar hreyfistundir, inni eða úti vikulega.
- ✓ Mikil og regluleg útvera á hverjum degi.
- ✓ Gönguferðir um nágrenni leikskólans.
- ✓ Leikur í náttúrunni.
- ✓ Hvetja börnin til að vinna á gólfinu.
- ✓ Hvetja börnin til að breyta um vinnustellingar reglulega.
- ✓ Kenna börnum hverskonar hreyfing á við á hverju svæði, rólegheit/ærsl.
- ✓ Samspil tónlistar og hreyfingar.
- ✓ Jóga- og/eða núvitundarstundir 1x í viku fyrir hvern barnahóp.
- ✓ Tryggja öllum hvíldarstund á hverjum degi.
- ✓ Endurskoða og meta matseðil leikskólans og eldunaraðferðir reglulega með reglulegum fundum matráðs og stjórnenda annan hvern mánuð.
- ✓ Hafa góðan og samfelldan tíma fyrir leik á hverjum degi inni sem og úti.

7.3.Læsi og samskipti

Tungumálið er eitt mikilvægasta tæki manna til boðskipta. Í leikskóla ber að leggja áherslu á málrækt og er það gert með samtölum, með lestri, söng, með því að segja sögur, kveða kvæði og fara með þulur. Í öllu starfi, umönnun og daglegum samskiptum við börnin leggja kennarar sig fram við að hafa gott og fallett íslenskt mál fyrir börnunum og hafa gildi skólans að leiðarljósi.

Markviss málörvun skipar stóran sess í málrækt í leikskólanum og er sérstaklega unnið að því að efla hljóðkerfisvitund barna og hljóðgreiningarfærni, en hvoru tveggja er talið mikilvægur þáttur í lestrarnámi barna. Sýnt hefur verið fram á að börn með góða/sterka hljóðkerfisvitund eigi auðveldara með að læra að lesa.

Börn eru félagsverur og hafa ríka þörf fyrir samskipti við aðra. Auk tungumálsins nota þau til dæmis ýmiss konar hljóð, snertingu, látbragð og leikræna tjáningu, tónlist, myndmál og dans. Í gefandi samskiptum og leik eykst félagsfærni og sjálfsmynd styrkist. Læsi í víðum skilningi er mikilvægur þáttur samskipta. Læsi í leikskóla felur í sér þekkingu, leikni og hæfni barna til að lesa í umhverfi sitt og tjá upplifun sína, tilfinningar og skoðanir á fjölbreyttan hátt.

Markmið eru að:

- ✓ Tryggja öllum börnum málumhverfi við hæfi.
- ✓ Barnið fái tækifæri til að tjá hugsanir sínar, tilfinningar, skoðanir og fyrirætlanir í leik og skapandi starfi.
- ✓ Barnið fái tækifæri til að eiga jákvæð og uppbyggileg samskipti í barnahópnum.
- ✓ Efla málskilning, málnotkun, orðaforða og hugtakaskilning.
- ✓ Efla markvisst hljóðkerfisvitund barna og búa þau undir lestrarnám.
- ✓ Hafa fyrir börnunum gott og fallett íslenskt mál.
- ✓ Börnin kynnist orðaforða umhverfisverndar (Grænfánaverkefnið).
- ✓ Börnin kynnist orðaforða og hugtakanotkun gildanna.
- ✓ Veita börnum tækifæri til að velta vöngum yfir eigin samfélagi og menningu og menningu annarra þjóða.

Viðmið

- ✓ Lestur barnabóka sem hæfa aldri og þroska á hverjum degi.
- ✓ Samræður við börnin á hverjum degi.
- ✓ Hvetja börn til samræðna hvert við annað í skipulögðu starfi og í leik.
- ✓ Fjölbreyttur söngur, þulur, kveðskapur og sagnagerð í skipulögðu starfi, daglegu starfi og leik á hverjum degi.
- ✓ Nota tákn með tali og myndmál sé þess þörf.
- ✓ Hafa ritmálið sýnilegt, bæði bók- og tölustafi.
- ✓ Nota sögugrunn, Lubba og annan efnivið sem til er í málörvun.
- ✓ Hvetja börn og aðstoða við lestur og ritun þegar þau sýna því áhuga.
- ✓ Hvetja börn til að tjá sig í hóp í hópastarfi sem og í samverustundum.
- ✓ Að börnin hafi aðgengi að fjölbreyttum efnivið.
- ✓ Hvetja til rannsókna við að finna upplýsingar og veita aðgang að fjölbreyttri tækni til að rannsaka.
- ✓ Halda hátíðlega daga sem tengjast menningu okkar.
- ✓ Leyfa börnum að taka þátt í að skipuleggja menningarviðburði.
- ✓ Kynnast menningu ólíkra þjóða sem tengjast leikskólanum, barna, foreldra og starfsmanna.

7.4. Sköpun og menning

Sköpun er mikilvægur þáttur í námi og þroska barna. Skapandi starf á fyrst og fremst að beinast að ferlinu sjálfu, gleðinni, tjáningunni og náminu sem á sér stað þegar hugmyndir, tilfinningar og ímyndun fá að njóta sín.

Í Skýjaborg er leitast við að barn fái tækifæri til sköpunar, úti og inni og standi til boða fjölbreyttur efniviður. Megináhersla er á sköpunarferlið sjálft sem er mikilvægur þáttur í þroska barnsins. Ýtt er undir sjálfstæða sköpun en ekki lögð áhersla á að öll börn vinni eins.

Í Skýjaborg er lögð áhersla á að öll börn fái ríkuleg tækifæri til að njóta og iðka tónlist. Í öllu starfi er unnið með hljóð, söng og hrynjanda. Börnin fá tækifæri til að syngja í skipulögðu starfi, samveru og eru einnig sérstaklega hvött til söngs í daglegu starfi og leik. Þau syngja fjölbreytt lög, árstíðabundin lög, frumsamin lög og bullulög.

Myndsköpun er mikilvægur tjáningamiðill og hafa börn þörf fyrir að tjá sig með myndmáli. Frjáls og skapandi myndgerð barna mótast af þroskastigi þeirra, reynslu og uppvaxtarskilyrðum. Kennarinn þarf að vera vakandi fyrir tækifærum í umhverfinu sem geta orðið kveikja að myndsköpun barna.

Barn kynnist smám saman því samfélagi sem það lifir í í samspili við umhverfið og annað fólk. Leikskólinn tekur þátt í þessu samspili og nýtir í leikskólastarfinu þau menningarlegu og félagslegu tækifæri sem umhverfi hans og staðsetning gefur kost á.

Hefð hefur skapast fyrir heimsókn á sveitabæ í sveitarfélaginu þar sem skoðuð eru húsdýr og náttúra að vori.

Afmælis dagar barnanna eru haldnir hátíðlegir í leikskólanum á afmælisdaginn eða skömmu fyrir eða eftir ef hann ber upp á frídag. Öll börn fá afmæliskórónu sem þau hafa aðstoðað við að skreyta og sunginn er afmælissöngur fyrir þau. Þau fá einnig að nota sérstakt afmælisstell við hádegismat á afmælisdaginn. Einu sinni í mánuði er haldinn sérstakur afmælisdagur þar sem deildirnar koma saman, syngja fyrir afmælisbörn mánaðarins og það er boðið upp á eitthvað góðgæti í tilefni dagsins.

Í leikskólanum er haldið upp á hefðbundna hátíðisdaga skv. dagatali auk sérstakra daga sem leikskólinn nýtir til að vinna að ákveðnum náms- eða þroskamarkmiðum.

Þessir dagar eru: Dagur leikskólans, dagur íslenskrar tungu, jól, þorri, páskar, útileikfangadagur, íþróttadagur, dagur umhverfisins, öskudagur, hjóladagur, alþjóða bangsadagurinn, stærðfræðidagurinn og bókadagurinn.

Markmið eru að:

- ✓ Efla frumkvæði barnsins í sköpun og leggja áherslu á sköpunarferlið
- ✓ Barnið fái útrás fyrir sköpunar- og rannsóknarþörf sína, inni og úti.
- ✓ Efla samhæfingu handa og augna sem og fín- og grófhreyfingar.
- ✓ Efla sjálfstraust barnsins.
- ✓ Efla einbeitingu.
- ✓ Að barnið njóti þess að taka þátt í skapandi ferli.
- ✓ Að barnið finni til ánægju og gleði yfir eigin sköpunarkrafti.
- ✓ Barnið fái tækifæri til að endurupplifa og túlka reynsluheim sinn á eigin forsendum.
- ✓ Þroska næmi barns fyrir hljóðum, hreyfingu og hrynjanda.
- ✓ Barnið fái tækifæri til að kynnast ólíkum efnivið.
- ✓ Barnið fái tilfinningu fyrir því að það tilheyrir samfélaginu.
- ✓ Barnið kynnist nánasta umhverfi sínu og finnist það öruggt.
- ✓ Barnið kynnist hinum ýmsu hátíðum og hefðum í íslensku þjóðlífi.
- ✓ Barnið kynnist verkefnum ólíkra árstíða s.s. gróðursetningu og uppskeru.
- ✓ Barnið kynnist tölvunotkun í leik.
- ✓ Barnið kynnist menningu annarra þjóða eftir því sem tækifæri gefast til.

Viðmið:

- ✓ Fjölbreyttur efniviður til myndsköpunar, áhersla á efnivið úr náttúrunni og endurvinnanlegan og endurnýtanlegan efnivið.
- ✓ Hvetja börn til sköpunar inni og úti og veita þeim efnivið og aðstæður til þess.
- ✓ Skrá sköpunarferlið í orðum og myndum.
- ✓ Hafa verk barnanna til sýnis í leikskólanum. Taka myndir af verkum barnanna sem ekki er tækifæri til að geyma s.s. byggingar og stór sameiginleg verkefni.
- ✓ Söngur í daglegu starfi, syngja fyrirmæli, klappa í takt við söng og frásagnir.
- ✓ Nota aðferðarfræði könnunar- aðferðarinnar í þekkingarleit með a.m.k. tvær rannsóknir á skólaárinu.
- ✓ Nota óhefðbundinn og opinn efnivið í leik, könnunarleik.
- ✓ Hafa gott aðgengi að efnivið til sköpunar eftir því sem aldur og þroski barna leyfir.
- ✓ Fara í vettvangsferðir og ræða um það sem fyrir augu ber.
- ✓ Ræða um örnefni í okkar nánasta umhverfi.
- ✓ Taka þátt í gróðursetningu og uppskeru á hverju ári.
- ✓ Halda hátíðlega hefðbundna daga í íslenskri menningu s.s. jólahátíð, páska, þorra og dag íslenskrar tungu.
- ✓ Skoða stofnanir í nánasta umhverfi skólans.
- ✓ Vettvangsferðir í sveitarfélaginu og í nágrennasveitarfélög.
- ✓ Kynna fyrir börnum hátíðir og siði annarra þjóða.

8. Kafli – Mat á leikskólastarfi

Sérhver leikskóli skal móta aðferðir til að meta uppeldisstarf, stjórnunarhætti og samskipti innan leikskólans og utan. Mat skal framkvæma með hliðsjón af lögum, reglugerðum og Aðalnámskrá leikskóla. Sérstaklega skal gera grein fyrir framkvæmd og niðurstöðu matsins.

8.1. Innra mat

Innra mat leikskóla er unnið samkvæmt sjálfsmatsáætlun sem kemur fram í Starfsáætlun Skýjaborgar ár hvert. Matið er framkvæmt af starfsfólki leikskólans með aðkomu barna og foreldra.

Sjálfsmatið leggur faglegan grunn að endurbótum í leikskólastarfi og er kerfisbundin leið til að auka gæði leikskólastarfsins og gera það skilvirkara. Við sjálfsmatið er notast við sjálfsmatsaðferðina „Barnið í brennidepli“ sem hjálpar starfsfólki að meta gæði uppeldis- og menntastarfsins, samskipti starfsfólks, foreldrasamstarfið og stjórnun. Með aðferðinni er leikskólastarfinu skipt upp í sjö lykilþætti sem ná yfir alla þætti starfseminnar. Lykilþættirnir eru *námskrá, þroski og framfarir barnanna, nám í gegnum leikinn, stuðningur við börn og fjölskyldur, vinnusiðfræði leikskólans, námsumhverfi leikskólans og stjórnun*. Teknir eru um tveir-þrír lykilþættir fyrir á ári og er því farið yfir alla þættina á 4-5 árum, en nánar má sjá það í sjálfsmatsáætlun sem fram kemur í Starfsáætlun Skýjaborgar ár hvert. Ýmsar leiðir eru farnar við mat í tengslum við Barnið í brennidepli, s.s. með könnunum og rýnihópum.

Starfsmannasamtöl eru haldin þrisvar sinnum ári, auk þess sem deildarstjórar taka starfsmenn í leiðbeiningasamtöl einu sinni ári. Í samtölunum fær starfsfólk tækifæri til að

horfa inn á við, skoða eigið starf, vinna í símenntunaráætlun sinni og hafa áhrif á skipulag starfsins.

Foreldraviðtöl eru haldin einu sinni á ári í tengslum við afmælisdag barns og gefst foreldrum tækifæri til að koma að skipulagi skólastarfsins. Fyrir foreldraviðtöl fara fram skráningar á liðan og þroska barna í leikskólanum.

Framfarir í þroska barna eru metnar með skipulögðum hætti í gegnum alla leikskólagöngu þeirra og eru niðurstöðurnar notaðar til að bæta skipulag og aðferðafræði leikskólans. Við leikskólann starfa talmeinafræðingur og sérkennari sem aðstoða við og útfæra mat á þroska barna ef um frávik er að ræða.

Starfsmannafundir og deildarfundir eru haldnir reglulega og eru t.d. notaðir til að meta leikskólastarfið, í símenntun kennara og skipulagsvinnu.

Ítarleg endurskoðun á markmiðum skólanámskrár fer fram á nokkurra ára fresti og er þá farið í gegnum alla þætti leikskólastarfsins og þeir metnir með það fyrir augum að bæta starfið og gera það faglegra og skilvirkara. Farið er yfir markmið og leiðir þar sem starfsfólk spyr sig hvort markmiðum sé náð og hvort farið sé eftir þeim viðmiðum/leiðum sem við segjumst ætla að fara.

Skólanámskrá Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar er metin að hluta á hverju ári og er farið í gegnum þær upplýsingar sem safnast hafa um skólastarfið. Nánar má sjá mat á skólanámskránni í 5. Kafla – Matsáætlun um skólanámskrá.

Niðurstöður innra mats má finna í Starfsáætlun Skýjaborgar. Út frá niðurstöðum er sett fram umbótaáætlun og sjálfsmatsáætlun, sem eru uppfærðar fyrir hvert skólaár og má einnig finna í Starfsáætlun Skýjaborgar.

8.2. Mat á námi og velferð barna

Við leikskólann starfa talmeinafræðingur og sérkennari sem aðstoða við og útfæra mat á þroska barna ef um frávik er að ræða. Dæmi um tæki til að meta þroska barna eru: TRAS skráning á málþroska ungra barna, MIO – skimunarefni í stærðfræði, Hljóm-2, íslenski þroskalistinn, íslenski smábarnalistinn, orðaskil og þroskalisti sem útbúinn hefur verið í leikskólanum þar sem alhliða þroski barna er skoðaður.

Við athugun á þroska, námi og velferð barna er lögð áhersla á að skoða:

- alhliða þroska,
- sjálfstæði,
- áhugasvið,

- þátttöku í leik úti og inni,
- félagsfærni og samkennd,
- frumkvæði og sköpunarkraft,
- tjáningu og samskipti.

Í leikskólanum á hvert barn sína ferilmöppu þar sem safnað er saman verkum, verkefnum, ljósmyndum úr starfi, námssögum og því sem hægt er að nota við mat á þroska, námi og velferð. Börnin fá einnig að velja hvað þau vilja að fari í þeirra ferilmöppur. Við útskrift úr leikskóla fær hvert barn sína ferilmöppu.

Börnin fá tækifæri til að leggja mat á vellíðan sína og þátttöku með svokölluðu broskarlamati sem framkvæmt er þegar þau hafa þroska til.

Leikskólinn á fulltrúa í nemendaverndarráði þar sem málefni einstakra barna eru rædd ef um frávík í þroska, félagslegu umhverfi eða líðan er að ræða.

8.3. ***Ytra mat***

Mennta- og menningarmálaráðuneytið og eftir atvikum sveitarfélög bera ábyrgð á ytra mati leikskóla og tekur leikskólinn þátt í.

Viðhorfakönnun meðal foreldra og starfsmanna er framkvæmd á tveggja ára fresti í samstarfið við Fræðslunefnd Hvalfjarðarsveitar. Þar fást greinargóðar upplýsingar um helstu þætti í leikskólastarfinu er lúta t.d. að stjórnun, líðan og framförum barnanna, framkvæmd uppeldis- og námssviða, samvinnu meðal starfsfólks og samvinnu við heimilin.

Niðurstöður ytra mats eru teknar inn í Starfsáætlun Skýjaborgar. Út frá niðurstöðum er sett fram umbótaáætlun og sjálfsmatsáætlun, sem eru uppfærðar fyrir hvert skólaár og má einnig finna í Starfsáætlun Skýjaborgar.